

LA POESIA CATALANA

Nom: Melissa Vivas Lavado

Tutora: Elvira Carrió

2010/2011 B2A

IES Pla d'en Boet

Índex

Introducció	4
--------------------------	----------

1. Poesia medieval

1.1 Edat medieval.....	5
1.2 La poesia trobadoresca	6
1.2.1 Gèneres poètics	6
1.4 Ausiàs March	8
1.5 Jaume Roig	9
1.6 Ramon Llull	10

2. Poesia del segle XVI al XVIII

2.1 La literatura popular.....	12
2.1.1 Trets característics	12
2.1.2 Gèneres poètics	12
2.2 El Renaixement.....	14
2.2.1 Pere Serafí.....	15
2.3 El Barroc	16
2.3.1 F.V. Garcia.....	17
2.3.2 Francesc Fontanella	18

3. Poesia renaixentista

3.1 La Renaixença.....	20
3.1.2 Els Jocs Florals	21
3.1.3 Jacint Verdaguer	22
3.2 Poesia lírica	23
3.3 Poesia èpica	24

4. Poesia modernista

4.1 El Modernisme	25
4.1.2 Joan Maragall.....	26
4.2 La fi del moviment	28

5. Poesia noucentista

5.1 El Noucentisme	30
5.2 Les diferències del nou moviment.....	31
5.3 Josep Carner	32
5.4 Eugeni d'Ors.....	33

6. Poesia de preguerra

6.1 Avantguardisme català	35
6.1.1 Joan Salvat-Papasseit	36
6.1.2 Josep Vicenç Foix	37
6.2 Anys 40	38
6.2.1 Josep Maria de Segarra	39
6.2.2 Carles Riba.....	40

7. Poesia de postguerra

7.1 Anys 60	42
7.1.1 Salvador Espriu	43
7.1.2 Màrius Torres.....	44
7.2 Anys 70	46
7.2.1 Miquel Martí i Pol.....	46
7.3 Anys 80 i 90	47
7.3.1 Lola Casas.....	47

Conclusions.....	48
Bibliografia	50
Llibres	50
Webs	50
Annexos.....	51
Entrevista: Lola Casas	
Enquesta 4t ESO i 1r Batx	

Introducció

El treball que teniu a continuació tracta d'un recorregut al llarg tota la història de la literatura catalana, en concret la poesia. El treball abarca, doncs, des dels inicis de la nostra poesia, és a dir, la medieval, fins a la poesia contemporània.

Dit això, podrem delimitar la investigació en set camps: la poesia medieval, la dels segles XVI al XVIII (des del Renaixement fins al Barroc), la renaixentista, la modernista, la noucentista, la de preguerra i per últim, la de postguerra. Totes aquestes donaran estructura al cos del treball, on es treballaran els aspectes més importants de cada període de la poesia catalana, així com també els autors més destacats i/o rellevants de cada període respectivament.

Al llarg del treball podrem anar observant com cada moviment, per si sol, es contraposa a l'anterior i intenta renovar la seva literatura a partir d'un ideals molt marcats per la situació econòmica, política i social del país, en aquest cas Catalunya. En algun moment històric, també veurem com els autors de cert moviment intentaran recuperar l'esplendor i la glòria del Segle d'Or de la literatura catalana.

“La poesia no és una assignatura; tampoc no és una col·lecció de fòssils ni de papallones assecades. Llegir poesia no és classificar entitats mortes per superar exàmens circumstancials. La poesia conté una ànima universal que ens afecta i ens implica perquè ens mostra un racó de la nostra ànima per explorar.”¹

¹ Contraportada del llibre *Antologia de poesia catalana*, 1a ed. 2009, Barcelona: Educaula, 2009. (Col·lecció Educació 62)

1. Poesia medieval

1.1 L'Edat Mitjana

L'edat mitjana és un període històric que se situa entre l'any 476 fins al 1453. Aquest període se sol dividir en dues etapes: l'alta edat mitjana (segles X, XI i XII) i la baixa edat mitjana (segles XIII, XIV i XV). És a partir del segle que comencen a aparèixer les primeres mostres de prosa catalana, on es mostrava una clara intenció literària.

Durant aquest període la societat estava sota el sistema feudal. Aquesta organització política, econòmica i social, dividia la societat en tres estaments: la noblesa, el clergat i el poble. Per sobre d'aquests, governava el senyor feudal, que vivia al seu castell amb la seva cort. Les corts va ser un dels principals factors que va impulsar la poesia medieval a l'Edat Mitjana. Aquest factor va ser la cort, que vivia al castell del senyor feudal. Les corts van desenvolupar la literatura profana medieval, és a dir, la literatura cortesana.

Un altre factor que fa fomentar l'activitat literària va ser l'església. Els clergues, pertanyents al grup o part de la societat religiosa, varen ser dels primers a manifestar aquesta activitat. Orientaven la seva literatura a aspectes quotidians de la societat: la literatura religiosa, la cavalleresca i la profana.

Aleshores, va ser quan el poble mostrà un cert interès per la literatura. Gràcies a aquest interès, es van crear les primeres cançons de gesta i populars. La gran majoria eren de tipus amorós i/o religiós, i han estat conservades gràcies als clergues per mitjà de l'escriptura amb la finalitat de mantenir la devoció del seu poble.

Noblesa medieval

1.2 La poesia trobadoresca

La poesia trobadoresca és la poesia escrita pels trobadors. Aquests varen tenir el seu origen a les corts occitanes del segle XII. D'aquí que les poesies estiguessin escrites en llengua vulgar (occità).

La poesia catalana es va iniciar amb la producció dels trobadors catalans, que escrivien perquè les seves composicions fossin escoltades per tothom. L'autor en componia la lletra i la melodia, després havia de ser divulgada.

En els segles XII i XIII, el concepte de trobador es contraposava al de poeta. Els poetes escrivien poemes en llatí (llengua culta), en canvi els trobadors, com ja hem dit abans, componien en occità i interpretaven davant un públic tot el seu repertori.

A més dels trobadors i els poetes també hi apareixen els joglars. Aquests es dedicaven a divertir i a distreure tota mena de gent. Els joglars, a més d'interpretar cançons de gesta, improvisaven i modificaven obres segons el seu parer amb la mateixa intenció que els trobadors. Però els joglars lírics havien de transmetre amb exactitud les cançons que havien compost els trobadors. És per aquesta raó que els joglars eren manats per alguns trobadors i encarregats de divulgar les composicions d'aquests.

Els principals trobadors d'aquest període són Guillem de Berguedà, Alfons el Cast, Guillem Cabestany, Huguet de Mataplana, Ramon Vidal de Besalú, Cerverí de Girona, Jofre de Foixà, entre d'altres...

1.2.1 Gèneres poètics

Dins la poesia trobadoresca podem trobar diversitat de gèneres poètics. Els més destacats són:

La cançó va ser el gènere més important de la poesia trobadoresca i impulsor de la poesia amorosa. Era un gènere que disposava de melodia pròpia i generalment tenia de cinc a set cobles més una tornada. Aquest gènere també contenia un senyal, que era el nom secret de la dama a la que anava adreçada la cançó.

El tema central d'aquest era l'amor. Aquest té un significat que el trobador intentarà aconseguir mitjançant una relació amb algun tipus de tracte beneficiós.

El sirventès era l'atac, la ira, la polèmica literària o política i el discurs moralitzador. Aquest gènere es cantava aprofitant la melodia d'una cançó ja existent o coneguda, cosa que permetia una difusió més ràpida. Segons el tema, el sirventès es podia classificar com a moral, personal, polític o literari:

- Moral: referent als mals costums o abusos de determinats estaments de la societat.
- Personal: es tracta d'una sàtira contra les persones que odia el trobador.
- Polític: on el trobador defensa el seu país al mateix temps que l'ataca.
- Literari: manifestos on s'exposen tot tipus de gustos literaris.

S'anomena així per facilitar la seva memorització i perquè la gent aprengui la seva música i lletra.

El plany era el gènere per mitjà del qual el trobador es lamentava per la mort del seu senyor. També es podia parlar sobre la pèrdua o la destrucció d'alguna cosa estimada a causa de les guerres.

En algunes circumstàncies, el trobador esmentava en la composició el successor del difunt per tal de conservar els beneficis que ja tenia i rebre'n d'altres.

L'alba era un poema amorós que expressava el desgrat dels amants que havien de separar-se després de passar la nit junts. En aquestes composicions hi intervenien el trobador, la dama, el guaita (fidel i lleial company del cavaller) i el gilós (el marit de la dama) i/o els *lauzengiers* (tafaners que informaven en tot moment al gilós).

L'alba religiosa era una alternança de l'alba que el que pretenia era escurçar el temps de la nit per tal d'evitar temptacions entre els dos amants.

La pastorel·la era una composició que descrivia la trobada i el diàleg en ple camp entre una pastora i un cavaller que intentava seduir-la.

Aquesta composició era dialogada i no corresponia a una situació real sinó una imaginació del trobador que l'escrivia. La pastorel·la solia acabar de dues maneres:

- La pastora fa fora el cavaller.
- El desenllaç queda poc clar.

La tençó o joc partit i el torneigament eren gèneres que expressaven debats entre trobadors, principalment sobre temes literaris. El trobador que parlava era el primer en plantejar un debat. Els altres, manifestaven el seu enginy envers el tema que aquest presentava.

La dansa i la balada eren composicions creades per ser cantades i ballades. Aquestes estaven formades per estrofes de vuit versos i un refrany de quatre versos o bé una tornada amb rima.

A més d'aquests gèneres, podem trobar, encara que amb menys reconeixement, l'escondit, l'enuig, el plaer, etc.

1.4 Ausiàs March

Ausiàs March, considerat el creador del català literari, va néixer probablement a Gandia l'any 1397, en el si d'una família de burgesos enriquits i funcionaris. March visqué a València, societat feudal de l'època.

Entre 1420-1424 March va estar al servei d'Alfons el Magnànim. Jugava el paper de militar, i durant aquest temps va viatjar cap a Còrsega, Sardenya i més endavant al Nord d'Àfrica. Conseqüència d'aquests actes, el rei

Alfons el va recompensar per tots els serveis que havia realitzat, fet que li va atorgar privilegis. Va ser llavors, quan Ausiàs March va ser nomenat falconer major de la casa del rei.

Anys més tard, concretament el 1437, March es casà amb Isabel Martorell (germana de Joanot Martorell). Malauradament, la unió no va durar molts anys i, aleshores March es va tornar a casar, aquesta vegada amb Joana Escorna (1443). Ausiàs March no va tenir fills amb cap de les dues dones.

Ausiàs March

Entre 1439-1442 March escriu l'obra *Cants de Mort*, motivat en la morts de les seves dues dones, Isabel i Joana. Després de la mort de la darrera, la majoria dels seus poemes tracten sobre l'amor i la moral, i recullen rellevàncies de l'autor i el converteixen així en un símbol de modernitat.

La seva obra està formada per 128 composicions pròpies contenen un tret que afecten el seu contingut i forma, com ara:

- L'ús de la llengua catalana com a llengua literària.
- La fidelitat a l'estructura de les cançons trobadoresques (formades per estrofes de vuit versos decasíl·labs i una tornada de quatre versos).
- La construcció característica de les comparacions a partir d'imatges de procedència diversa. Hem de tenir en compte que les comparacions tenen tres funcions bàsiques: l'emotivitat, la persuasió i l'explicitat.
- L'ús de senyals que amagaven el nom de la dama.

Finalment, March morí el 3 de març de 1459 a València.

1.5 Jaume Roig

Jaume Roig, metge de gran prestigi i autor d'una de les obres més exemplars de la literatura catalana medieval, va néixer a València a principis del segle XV. Els seus orígens familiars el relacionen amb Catalunya i València. El seu besavi, nascut a Mataró, es va instal·lar a València; el seu avi va ser síndic i administrador de Sant Llàtzer i el seu pare va ser conseller de la ciutat i examinador de metges.

Jaume Roig

Va ser mestre de medicina i, possiblement estudiant de la Universitat de Lleida, fundada l'any 1300. Gràcies a aquests estudis va ser metge de la monarquia, del municipi i dels estaments religiosos de la seva ciutat natal.

Cap al 1443 Jaume es va casar amb Isabel Pellicer. Va tenir sis fills, tres nois i tres noies. Un dels nois va ser canonge i dues de les noies, Joana i Violant, varen ser monges a València. La seva esposa va morir prop del 1460, tot i així va rebre diverses propietats a València i varis béns, com ara la seva biblioteca, que contenia més d'una cinquantena de llibres sobre medicina, tots ells donant validesa de la seva formació universitària.

Jaume Roig va escriure *Espill*, una obra contemporània de *Tirant lo Blanc*, de Joanot Martorell. El llibre va ser publicat per primera vegada el 1513, amb el títol de *Llibre de consells*, i per segona vegada el 1561, amb el títol més conegut de *Llibre de les dones*. El llibre de Jaume Roig es divideix estructuralment en quatre parts, cadascuna de les quals es fragmenta en quatre capítols. Les quatre parts en què es divideix són: *De la seva joventut*, *De quan fou casat*, *De la lliçó de Salomé* i *D'enviudar*. L'obra es valora per la seva agudeses a l'hora de descriure i aportar termes relacionats amb els costums socials de València.

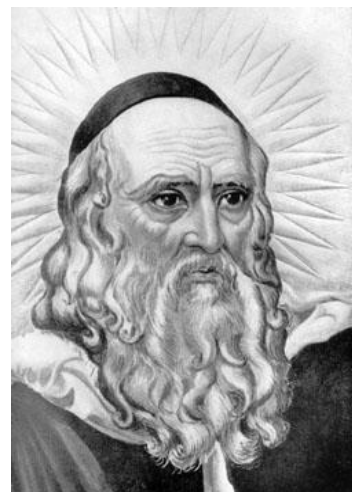
Gràcies a la seva vocació, molts professionals de la medicina van ascendir socialment: Berenguer Sarriera, el cirurgià de Jaume II, va fer una traducció al català del *Regiment de sanitat* d'Arnau de Vilanova.

Jaume Roig va morir el 1478 a Benimàmet, però ha passat a la història de la literatura catalana amb l'obra *Espill*.

1.6 Ramon Llull

Ramon Llull, filòsof, teòleg, novel·lista i poeta, va néixer a Palma de Mallorca l'any 1323. Fill d'una família de nobles catalans, va estar molt vinculat a la reialesa. Mai va tenir un lloc de residència estable, però durant part de la seva vida va viatjar arreu del món.

La seva vida va donar un volt arran de l'aparició de Crist crucificat. Va ser llavors quan Llull escrigué *Vida coetània*, una autobiografia de la seva existència. A partir d'aquesta, Llull deixà la família, el seu estatus i totes les seves possessions per consagrar-se amb Déu.

Ramon Llull

Durant aquest temps es dedicà a predicar fins arribar al suplici, escriure un llibre i crear monestirs on s'ensenyessin llengües orientals.

L'any 1265 va començar un període d'aprenentatge a Mallorca en el qual aprengué l'àrab. Nou anys després va acabar dita formació i escrigué el *Llibre de contemplació en Déu* i més tard *Art abreujada de predicació*.

Fruit dels seus coneixements, Llull és cridat a la cort de Montpeller perquè un savi examini les seves obres que, finalment, seran aprovades. El príncep Jaume el recompensà suficientment bé com per què Llull pogués fundar una escola monacal, el monestir de Miramar.

Durant els següents anys, Llull iniciarà un viatge que duraria fins poc abans de la seva mort. Viatjà per París, Gènova, Xipre, Armènia, l'Àsia Menor, Jerusalem i Bugia, on serà empresonat durant sis mesos i expulsat del país.

La seva producció consta de 243 obres on toca diferents punts de vista, tan ideològics com retòrics. Una de les característiques més rellevants és la coherència del seu pensament. En la seva obra podem trobar textos escrits en diverses llengües i apreciar l'estudi de les arts liberals a més de la filosofia natural i moral. També va escriure obres filosòfiques de gran importància en català.

Va ser el 1316, amb 84 anys, quan Llull suposadament va arribar mig moribund o mort en el vaixell de tornada a Mallorca.

2. Poesia del segle XVI al XVIII

2.1 La literatura popular

2.1.1 Trets característics

La literatura popular és la literatura creada i viscuda pel poble. Aquest, les adopta com a pròpies i hi participa, sovint, creativament de forma oral. Per una banda, tenim la literatura popular i tradicional, la qual està relacionada amb les creences, els costums i les activitats de treball i de lleure pròpies de la gent del poble. La literatura popular és anònima, encara que hagi estat creada per un autor individual. Aquesta, representa els interessos, les vivències i els gustos d'un col·lectiu concret, i ha estat transmesa oralment. També trobem la tradició oral, que és una de les característiques pròpies de la literatura popular, per la qual cosa les composicions poètiques, a més d'anar acompanyades d'una melodia, incloïen tot un seguit de recursos i mecanismes per facilitar-ne la memorització. Les cançons s'aprenien i es cantaven en festes assenyalades, celebracions, cerimònies i a les trobades col·lectives.

2.1.2 Gèneres poètics

Tota aquesta producció poètica és una mostra de la vitalitat i la vigència del català entre les classes populars. Aquest interès per la literatura popular i tradicional es va incrementar en la Renaixença (segle XIX) amb la irrupció del romàntics. En la poesia trobem els gèneres que configuren el Cançoner i els poemes que es recullen en el Romancer.

Dins del Cançoner es troben:

- Els **goigs** són composicions de tipus religiós acompanyades des d'una melodia senzilla, en les quals es fa un lloançà de Jesucrist, la Verge Maria i els sants. Són cants que formen part de les cerimònies fetes en honor dels patrons i d'altres tipus de celebracions religioses. Els goigs són formats per versos de set síl·labes distribuïts en una tornada inicial de quatre versos, seguida d'un nombre divers de cobles, de sis versos cadascuna amb retronxa i una tornada final. L'autor del goig era anònim, tot i que s'han trobat alguns firmats per clergues.

Les **nadales** són composicions pròpies del temps de Nadal. Són cançons que descriuen episodis i imatge vinculats amb el naixement de Jesús i expressions característiques de la celebració d'aquestes festes. Són un gènere popular que ha tingut una gran difusió i que s'ha mantingut vigent fins als nostres dies. Normalment, seguien una estructura composta per cobles de quatre versos, aquests d'entre cinc i set síl·labes.

Les **cançons de bandolers i lladres de camí ral** són poemes narratius que es van fer ressò d'un episodi històric concret (el bandolerisme, que fou freqüent en aquests segles arreu de la Mediterrània). Aquestes cançons explicaven i mitificaven les aventures i els robatoris de bandolers més coneguts de l'època.

Pel que fa a les cançons de lladres de camí ral, podem dir que són composicions on el bandoler era vist com un simple bandit, és a dir, no s'exagerava la seva intervenció en qualsevol dels casos.

Les **corrandes i cançons de pandero** eren composicions cantades per les majorales de les confraries de la Mare de Déu del Roser. Són composicions breus i senzilles i de temàtica molt variada: l'amor i el treball. Les corrandes, anomenades glosses i "cançons botxetes" a les Illes i cobles i cançons al país Valencià, eren cançons improvisades, amb una melodia monòtona i repetitiva que facilitava la seva memorització.

D'altra banda trobem el Romancer. Aquests romanços provenen dels antics cantars de gesta. Aquests es poden classificar en tres grups tenint en compte la seva procedència: els de procedència **francesa o provençal** (del segle XV), els de procedència **castellana** (sorgeixen a principis del segle XVI) i per últim el **autòctons** (a partir dels segles XVII i XVIII).

2.2 El Renaixement

El Renaixement és un període històric que va sorgir el segle XV i va durar fins el XVI. És un moviment intel·lectual i estètic que va aparèixer a Itàlia i que, ràpidament, es va estendre per tota Europa. Aquest moviment es caracteritzava pel retorn als valors i als ideals de l'antiguitat clàssica i l'exaltació de l'ésser humà i del seu paper a l'univers.

Durant aquest període varen haver diversos canvis generals com: la introducció de la impremta, fet que afavorí la producció d'obres; la superació de les llengües vulgars respecte el llatí.

Quan les teories humanistes es plasmaren en àmbits artístics, social i polítics podríem parlar de Renaixement.

Com ja hem dit abans, el Renaixement és originari d'Itàlia i des d'allà es va difondre a través de la presència d'intel·lectuals i artistes italians. La preocupació d'aquests per l'estudi de les llengües clàssiques no va impedir el desenvolupament de les literatures en llengües vulgars, també esmentades amb anterioritat. El Renaixement s'allunyava de l'Edat Mitjana i marcava la diferència entre l'home medieval i el modern.

El corrent de pensament humanista més important va ser l'erasmisme. Aquest derivà de les doctrines d'Erasme de Rotterdam. Dins el corrent cal distingir l'erasmisme literari del teològic, que va dur a la Reforma protestant. Aquesta distinció va dividir els partidaris d'Erasme: uns van seguir el filòsof i d'altres van acceptar la totalitat del seu ensenyament.

Un altre aspecte d'aquest moviment és la producció literària, concretament a la Catalunya del segle XVI, que va estar marcada per diverses circumstàncies particulars. D'una banda, la situació política va influir en l'ús de la llengua. El català ja no era la llengua de la cort i l'aristocràcia, i alguns autors es van castellanitzar. D'altra banda, la literatura en llengua castellana oferia un model brillant, gloriós i innovador, que va temptar a la imitació i a la substitució del català.

La poesia del Renaixement va seguir tres línies bàsiques: una línia medievalitzant, molt influenciada per l'obra d'Ausiàs March; una línia de clara influència italiana, que va intentar adaptar els models propis de la poesia en llengua catalana a les noves formes introduïdes pel corrent renaixentista; i una altra de caire popular, que imitava la poesia popular i tradicional.

El més reconegut poeta català d'aquest període fou Pere Serafí. En ell convergeixen diversos estils de la lírica catalana del Renaixement: l'adaptació al sistema mètric català: una nova forma d'estructuració poètica que tendeix a l'harmonia i els paràmetres estètics, la imitació de la poesia d'Ausiàs March i l'anotació de refranys i cançons populars, la preocupació per la bellesa formal de la poesia (el sonet, els tercets encadenats, el vers en blanc, l'oda, etc.).

Entre els poetes més destacats també cal citar Joan Timoneda, que va recopilar l'obra *Flor d'enamorats* (1562), en la qual es pot trobar una de les seves cançons més conegudes, *Bella, de vós so amorós*.

2.2.1 Pere Serafí

Pere Serafí, també anomenat "*Lo Grec*", fou un poeta i pintor que va néixer entre 1505-1510 a Itàlia. Des que era relativament jove va començar a interessar-se en l'àmbit de la pintura, tot i que no va ser reconegut, consten referències documentals i col·laboracions amb altres pintors d'influència italiana.

L'any 1560 va col·laborar amb un sonet a l'edició de poesies d'Ausiàs March i a més, amb una poesia de Pere A. Vila. Cinc anys més tard, publicà *Dos llibres*, un conjunt de cent-setanta poesies que tracten des de l'amor fins a la moralitat.

Pel que fa a la seva producció val a dir que fou exclusivament poètica. En ella podem trobar composicions pròpies del Renaixement com el sonet, les cançons o els madrigals. En un dels seus sonets esmenta l'acció d'homes importants com ho són Ausiàs March, Dant o Homer. També va col·laborar diverses vegades en l'edició d'obres com la d'Ausiàs March. L'any 1614 participà en les festes de beatificació de Santa Teresa a Barcelona. A tot això dedica a la Santa una composició anomenada *Tanta temor, Teresa, tanta pena*. Es tracta d'un sonet en el qual podem llegir el nom Teresa en diferents direccions.

Pel que fa a l'extensa producció de Serafí no s'arribà a imprimir fins a l'any 1703. Els seus poemes es burlen de tot: de la societat, de l'època, de les llegendes, d'ell mateix... Gràcies a aquests poemes perllongà la seva fama popular.

Per evidenciar que la seva producció era burlesca va escriure un acudit dedicat a un bisbe. (**annex 1**)

Va ser un home que va viure plenament ja que va poder subsistir gràcies al seu art. Justament després que publicués els *Dos Llibres*, va emmalaltir sobtadament i conseqüència d'això, no va poder seguir editant les seves últimes obres dedicades al rei.

2.3 El Barroc

És un moviment que es va desenvolupar a Europa a partir del final del segle XVI i al llarg del segle XVII. Es caracteritza per una oposició a l'època anterior, el Renaixement, ja que els valors d'aquest (la confiada admiració pels antics i l'optimisme racionalista) havien entrat en crisi i el model que oferia ha no era vàlid per a la societat del moment. L'excessiu guarniment d'una obra fins a acostar-se al ridícul es considerava una característica barroca.

A Espanya la decadència econòmica, el replegament i l'aïllament interns i la fidelitat a la contrareforma són factors que ajuden a entendre el barroc castellà, que va encolerir, recarregar o obeir les tècniques estilístiques de la retòrica i composició literàries. En el cas del barroc català, podem dir que va aparèixer de manera molt semblant que al castellà. La diferència està en què al català s'hi sumen condicions històriques del país i una crisi en la cultura d'aquest.

La influència d'alguns temes i autors castellans (Luís de Góngora, Baltasar Gracián) es van notar sobretot en els certàmens poètics i fins i tot en els gèneres populars de l'època.

En el Barroc es poden distingir dues actituds o postures diferents pel que fa a l'expressió sentimental. Per una banda tenim el conceptisme, que era un corrent estètic que utilitzava l'enginy i la burla per impressionar tothom. Fou ideat com un estil que cercava la concisió de la forma. A Catalunya va tenir com a representant Francesc Vicent Garcia.

D'altre banda tenim el culteranisme, que cercava l'expressió de la bellesa absoluta a partir de l'exageració de les formes utilitzades en el Renaixement. Era un corrent estètic caracteritzat per l'ús de llatinismes degut a l'abundància de figures retòriques, hipèrbats violents, metàfores sensorials i al·lusions mitològiques. L'autor més representatiu a Catalunya fou Francesc Fontanella.

2.3.1 Francesc Vicent Garcia

Francesc Vicent Garcia, també conegut com el Rector de Vallfogona, va néixer a Tortosa l'any 1579. Fill de Francesc Garcia i Margalida estudià a la Universitat de Lleida tot i que va ser sacerdot a Vic l'any 1605. Anys més tard començà a viatjar per Barcelona, Tarragona, Lleida i Cervera.

Francesc Vicent Garcia

L'any 1621 es convertí en secretari del bisbe de Girona, Pere de Montcada i, un any més tard es va doctorar en teologia al Col·legi de Sant Jordi i Sant Maties a Tortosa. L'any 1622, any que fou nomenat doctor en Teologia, viatjà a Madrid, durant aquest viatge es relacionà amb nombrosos autors de l'època, entre ells Lope de Vega. Després de reunir-se diverses vegades amb Lope va escriure vivències, totes elles sense cap fonament. Com per exemple la següent:

L'anècdota explica que mentre passejava per uns jardins, va veure a sobre d'una llosa un noi que hi dormia tranquil·lament i un senyor que l'estava observant, era Lope de Vega. En arribar Francesc, el personatge desconegut li diu:

- *“O el muchacho es de bronce
o la piedra es de lana.”*

Garcia li contesta:

- *“No hay más bronce ni más lana
que tener once años y no pensar en mañana.”*

Sorprès, se'l mira de dalt a baix i afirma:

- *“Tú eres Garcia, a pesar del disimulo.”*

Va crear una poesia espontània i elegant, faules mitològiques, sàtires violentes i composicions grolleres, *A un hermosa dama de cabell negre que es pentinava en un terrat amb una pinta de marfil*. Escriví també comèdies de poc interès. Moltes de les seves obres no varen ser publicades o ho van ser a partir del 1703. Però la seva producció i fins i tot ell mateix gaudien d'una gran popularitat.

Garcia és considerat el millor escriptor de la llengua catalana en el període barroc. Com a poeta, va seguir models castellans del moment i per això utilitzà molt el llenguatge castellanitzat en les seves composicions. Tot i això, les seves poesies eren elegants i plenes de tòpics literaris.

Finalment, Francesc Vicent Garcia mor l'any 1623 a Vallfogona de Riucorb. Avui dia encara se li ret homenatge a ell i a la seva poesia.

2.3.2 Francesc Fontanella

Francesc Fontanella va néixer l'any 1622 a Barcelona. Poeta i dramaturg va doctorar-se en Dret amb dinou anys a la Universitat de Barcelona.

Amb tota la seva família implicada a la guerra dels Segadors, va haver d'exiliar-se i retornar novament a Perpinyà, on uns anys més tard va morir la seva dona (1657) i ja va ser el 1660 quan va ser nomenat sacerdot de Perpinyà, on romangué fins els seus últims dies. Val a dir també que exercí de professor a la Universitat de Perpinyà fins al 1673, i precisament fou aquest any quan es convertí en prior de Sant Domènec de Perpinyà.

En una primera etapa de la seva producció literària destaquen els pensaments i l'estètica propis del Barroc. Francesc Fontanella va intentar difondre els corrents literaris innovadors de la literatura catalana (la majoria en llengua castellana).

La seva poesia es caracteritzava per l'exageració sentimental, la intervenció de personatges bucòlics com les nimfes o els pastors i alguns escenaris barcelonins com el Tibidabo. També escriví poesies on descrivia el paisatge que veié quan viatjà cap a Münster. Tampoc hi varen faltar les poesies religioses, *Llàgrimes d'una ànima rendida als peus de son Redemptor*, *Desengany del món*, on Francesc es penedeix de l'ahir i comença a tocar temes sobre el pas del temps i la vida en si.

A més d'escriure en prosa també va ser autor d'obres de teatre com la *Tragicomèdia pastoral d'amor, firmesa i porfia*. En aquestes obres dramàtiques s'exaltava i es defensava la llengua del teatre català.

Al llarg de la seva vida s'associà amb autors de gran influència com Joaquim Rubió i Ors i Martí Cortada. A més, la seva producció no pecava de circumstàncies que demostraven que durant la seva època va ser considerat un gran escriptor.

La seva influència va ser notable sobre els autors de la Renaixença ja que, com hem dit abans, connectà amb romàntics populars de l'època. Finalment, Francesc Fontanella mor entre el 1681-1685 a Perpinyà.

3. Poesia renaixentista

3.1 La Renaixença

La Renaixença és un període que va del 1833 al 1877 i que es caracteritzà per l'impuls en la producció literària a Catalunya després de la Decadència².

Va ser un moviment que intentà recuperar la identitat nacional catalana durant quaranta-quatre anys. La prioritat d'aquest era recuperar i depurar la llengua catalana, conscienciar la població de la identificació entre llengua i nació, fomentar l'aparició de nous escriptors que permetessin recuperar els diferents gèneres literaris i impulsar el paper de les institucions (la Reial Acadèmia de les Bones Lletres, l'Ateneu Barcelonès, el Centre excursionista de Catalunya i la Universitat de Barcelona), així com també fomentar la creació de noves entitats.

La publicació de l'oda *La pàtria* de Bonaventura Carles Aribau és considerada actualment l'origen o inici de la Renaixença. Va ser la peça clau per recuperar la literatura catalana i revifar l'acció dels intel·lectuals i il·lustrats de l'època.

Aquest procediment es va veure afavorit pel Romanticisme i l'interès per la història i la cultura de la nació, fet que va donar prestigi i vitalitat a la literatura catalana en relació amb el període anterior.

La Renaixença es difongué més enllà de la ciència i la lírica amb la intenció de catalanitzar altres àmbits com la filosofia o l'art.

Durant aquest període hi varen haver dues tendències que cal distingir amb claredat:

- La conservadora: Preocupada sempre pel passat i contrària a les innovacions.
- La dinàmica: Preocupada pel futur de la cultura i la nació catalana.

A València, el moviment Renaixentista afectà de manera semblant que a Catalunya. Diguem que aquest fet es va dividir en tres etapes, dues d'aquestes contraposades entre

² Període en què la literatura catalana es veu afectada per diversos factors negatius, la majoria dels quals estan relacionats amb el "Siglo de Oro" de la literatura castellana.

elles respectivament. La primera es caracteritzà per l'inici del Romanticisme³. En canvi l'altra era contradictòria als seus objectius i optava per la moral conservadora.

Els autors més representatius durant aquest moviment varen ser Jacint Verdaguer (considerat el poeta nacional de Catalunya i aportà al català escrit el vigor de la parla popular), Àngel Guimerà (fou proclamat Mestre en Gai Saber), Pitarrà (revitalitzador del teatre català), Antoni de Bofarull (escriptor de la primera novel·la catalana després de *Tirant lo Blanc*), Bonaventura Carles Aribau (autor de l'oda *La pàtria*) i Joaquim Rubió i Ors (qui revitalitzà el moviment i ajudà a restaurar els Jocs Florals).

3.1.2 Els Jocs Florals

Els Jocs Florals eren certàmens literaris que van originar-se l'any 1324, i continuaren fins al 1484. Cal destacar l'interès romàntic i la cerca de la nacionalitat dels moments gloriosos (s. XV, segle d'or de la literatura catalana). Els seus objectius no varen ser pas ben diferents als de la Renaixença, ja comentats amb anterioritat.

Va ser ja uns anys més tard quan el Consistori de la Gaia Ciència es va instaurar a Barcelona gràcies a l'empeny d'homes com Jaume March i Martí I que protegiren d'alguna manera els Jocs Florals del segle XV. En aquests participaren Gilabert de Pròixita i Guillem de Masdovelles, Felip de Malla, Enric de Villena (1423), tots ells participant diferents anys respectivament.

Aquesta tradició fou interrompuda, i no va ser fins a l'any 1859 que es tornaren a restaurar a la ciutat de Barcelona. Tot i les crítiques sobre el seu anacronisme es varen seguir celebrant fins al 1936.

Els Jocs Florals varen impulsar l'aparició de autors que ajudaren en la recuperació de gèneres literaris (poesia, narrativa i teatre) i la creació d'editorials.

Va ser després de la Guerra Civil quan es varen tornar a celebrar a la ciutat de Barcelona. El lema escollit per aquesta darrera commemoració va ser "*Pàtria, Fe i Amor*", que corresponia respectivament als premis que es concedien en poesia: englantina, viola i flor natural. En aquests concursos hi podien participar també autors

³ Moviment literari que aparegué a Alemanya i a la Gran Bretanya al final del segle XVIII. S'estengué per Europa durant els primers decennis del XIX i replantejà tots els esquemes vigents.

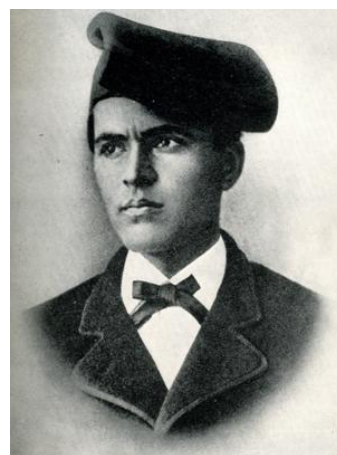
d'assaig i crítica literària. El poeta guanyador d'aquests tres premis era nomenat Mestre en Gai Saber.

Cal esmentar que mercès al Jocs Florals es varen donar per recuperats el teatre i la poesia catalanes. També gràcies a l'aparició d'autors com Àngel Guimerà i Jacint Verdaguer.

L'èxit dels Jocs Florals a Barcelona va impulsar la creació d'uns de similars a València, Buenos Aires, etc., i afavorí la imitació d'aquests.

3.1.3 Jacint Verdaguer

Jacint Verdaguer va néixer a Folgueroles l'any 1845, en el si d'una família de pagesos humils i senzills. El 1855 va ingressar al Seminari de Vic, on cursà estudis eclesiàstics. Quinze anys més tard (1870) fou nomenat sacerdot i entre 1863 i 1871 va romandre a una masia entre Vic i Folgueroles. Des d'aquell moment fou quan començà a escriure les seves obres.

Jacint Verdaguer

Treballà com a capellà d'un vaixell, la ruta del qual era Espanya-Cuba (dos anys). Va ser el 1877 quan fou nomenat marquès i donà els seus serveis com a capellà de la família. Durant quinze anys visqué a Barcelona, fet que li va facilitar la relació amb l'alta societat catalana. També va fer viatges al nord d'Àfrica, a l'Europa central i a l'Orient Mitjà.

Pel que fa la producció literària, observem que les seves primeres poesies foren de caire satíric i enginyós. Però també va seguir línies neoclassicistes d'influència castellana, composicions clàssiques de la poesia catalana i creà imitacions romàntiques del seu moment.

El 1880 publicà *Cançons de Montserrat i la Llegenda de Montserrat*, els quals va reconstruir i ajuntar d'alguna manera per crear un volum anomenat *Montserrat*. Verdaguer fou un escriptor d'innombrables obres com *l'Atlàntida*, *Canigó*, *Caritat*, *d'Excursions i viatges*, *Dietari d'un peregrí a Terra Santa* (considerada la seva millor obra en prosa), *Flors de Calvari*, *Càntic dels Càntics*, *Escrit inèdits*, etc.

Víctima de la tuberculosi, una malaltia molt comú durant aquells anys, fou traslladat a Vil·la Joana de Vallvidrera on morí l'any 1902. Fou l'escriptor més destacat i representatiu de la literatura catalana del segle XIX. Li donà al català prestigi amb les seves obres plenes de sentiments patriòtics i fe. Cal destacar la consideració que, actualment, es dóna a la seva obra. **(annex 2)**

3.2 La poesia lírica

La poesia lírica és un gènere literari mitjançant el qual l'autor fa una mostra dels seus sentiments respecte un assumpte o persona que l'inspira. Tota lírica es caracteritza per:

- L'expressió sentimental que evidencia l'autor.
- La motivació que mostra és el tema principal de la poesia.
- L'objecte d'expressió provoca una manifestació interna en l'autor.

Dins d'aquest gènere podem trobar diferents subgèneres que són els següents:

Ègloga: És un subgènere de la lírica poètica en què el tema principal és l'amor que desenvolupa el pastor. Aquest amor té lloc en indrets oberts i plens de natura on la música és un element influent i de gran protagonisme.

La vida campestre es transmet a partir de diàlegs teatrals i dramàtics que li proporcionen la tipicitat de la poesia bucòlica⁴.

Elegia: És un poema que expressa el lament per la pèrdua d'un ésser estimat o qualsevol mena de desgràcia succeïda. Aquest subgènere tocava temes com la il·lusió, l'existència, el pas del temps, etc.

L'elegia va tenir el seu origen a l'Edat Mitjana, quan llavors es deia plany. A més a més, ha anat variant respecte la versificació.

Epigrama: És una breu composició poètica que expressa una idea taboaire o satírica de manera ocurrent. En aquestes s'explicaven temes com l'amor, les festes, les religions, la sexualitat, etc.

Oda: És una composició mitjançant la qual l'autor expressa l'admiració que sent per algú. Cal esmentar que és una composició de temes honrats i de gran elevació.

Segles abans, aquestes composicions eren cantades i acompanyades per un o més instruments. Podien ser cantades individualment o en coral.

Sàtira: És una composició poètica que expressa la indignació o la burla d'aquelles passions, comportaments o característiques d'una o més persones que discrepaven els ideals de l'autor.

Aquestes composicions tenien un propòsit moralitzador, lúdic o, el que simplement expressaven, la burla.

Balada: És una composició poètica originària de la poesia lírica provençal que tracta temes tradicionalment romàntics. La balada medieval sempre havia de començar, rigorosament, per la paraula "Príncep".

3.3 Poesia èpica

La poesia èpica és un gènere que expressa de forma objectiva fets ficticis o imaginaris que es desenvolupen en un espai i un temps concrets. Normalment és explicada per mitjà de narracions poètiques, descripcions o diàlegs, però també pot ser narrada oralment.

Dins la poesia èpica trobem dos tipus de poemes:

- Epopeia: És un poema èpic que narra les proeses dels herois i els barreja amb elements llegendaris i excepcionals. Aquestes composicions es transmetien oralment, fet que possibilitava diferents versions d'un mateix relat.
- Romanç: És un poema que parla sobre l'amor, expressat oralment o per escrit, caracteritzat per la gran diversitat temàtica depenent la satisfacció popular del lloc i l'època.

⁴ Relatiu o pertanyent a la vida i ocupació dels pastors. Gènere bucòlic. Poesies bucòliques.

4. Poesia modernista

4.1 El Modernisme

El Modernisme fou un període que s'inicià l'any 1892 i finalitzà el 1911. Va ser un període marcat per una crisi del sector econòmic industrial produïda per la superació de la *febre d'or*⁵. Aquesta crisi també afectà el sector agrari, la mercaderia i obligà a migrar la població cap a altres ciutats. Per contra, es formà el moviment obrer català. Aquest moviment revolucionari desencadenà revoltes socials i oposicions radicals que varen provocar la violència per oprimir aquestes rebel·lions.

Aquest moviment tenia una actitud modernista i pretenia renovar tots els àmbits possibles (la literatura, la música...). Com molts altres moviments, el Modernisme intentava aconseguir una nova concepció respecte l'etapa anterior.

El modernisme se sol dividir en dos períodes: el primer període (1892-1900) i el segon període (1900-1911).

El primer període es caracteritzà per la gran inestabilitat del moment a més de la radicalitat social. Durant aquest primer període va aparèixer la revista *L'Avenç* (va passar a escriure's *L'Avenç*), una revista i editorial que aparegué per primer cop l'any 1881 i que era publicada en fascicles mensuals. La revista feia crítiques sobre la Catalunya contemporània i va ser impulsora en la creació acadèmica, artística, lingüística i cultural catalanes.

Portada de la revista *L'Avenç*

Tot i l'aparició de *L'Avenç* no varen cessar ni els atemptats ni la inquietud. Dels quals el pitjor fou el del 1893, quan una sèrie d'atemptats anarquistes atacaren la ciutat de Barcelona, concretament al Liceu on esclatà una bomba.

⁵ Període de la història de Catalunya en el qual l'economia catalana es veu afavorida gràcies a les exportacions de vi entre França i Catalunya. En arribar la fil·loxera, Catalunya entra en crisi.

Poc després d'aquest atemptat aparegué la revista *Catalònia* (febrer-desembre 1898), successora de *L'Avenç* però amb un to més moderat, és a dir, no tant radical com el d'abans. Gràcies a l'aparició d'aquesta revista es van donar a conèixer diversos autors alemanys (Nietzsche, Ibsen, Goethe...), a més, va canviar per complet l'actitud d'aquest primer període donant pas a un segon de menys agressiu.

Portada de la revista *Joventut*

Com ja hem dit anteriorment, el segon període del Modernisme fou, principalment, un temps més pacífic i estable. Tot i que hi havia modernistes que no els acabava de fer el pes aquesta actitud, la burgesia acabà per admetre-la i assimilar-la completament. Va ser l'any 1900 quan aparegué la revista més influent del segon període, *Joventut* (1900-1906). Encara que era semblant a la *Catalònia*, aquesta presentava una ideologia totalment nacionalista i no lliurava cap mena d'agressivitat.

Dins del Modernisme els poetes més reconeguts són Joan Maragall, Josep Palau i Pagès, Santiago Rusiñol i Raimon Caselles.

Encara que hi haguessin manifestacions noucentistes, el Modernisme va aguantar-les d'alguna manera. Els anys de més rivalitat entre els dos moviments varen ser entre 1906 i 1911. Coincidència o no, l'any 1911 mor Joan Maragall, el poeta més representatiu del Modernisme, any en què acaba la segona etapa i el moviment modernista per complet.

4.1.2 Joan Maragall

Joan Maragall va néixer a Barcelona l'any 1860 en el si d'una família de treballadors tèxtils. Des que era jove manifestà una atracció per la literatura i començà a interessar-se en tots els seus àmbits.

Tot i les seves preferències, el seu pare volia que s'incorporés al negoci familiar i aprengués a viure del tèxtil. Com que aquest va veure que el seu fill s'interessava per la literatura, el va deixar cursar la carrera de Dret. Maragall, insatisfet, s'intruí tot sol en les literatures catalana i castellana, així com també s'apassionà per autors alemanys com Werther. Gràcies a aquests influents autors i la seva passió per la literatura, guanyà la

Flor Natural als Jocs Florals de Badalona l'any 1881, amb la poesia *Dins sa cambra*. I el 1981 escriví *La vaca cega*, un poema que fa referència a una anècdota que fa referència al dolor i l'adversitat.

L'any 1890 va ingressar al *Diario de Barcelona* i el 1891 es casà amb Clara Noble amb qui va tenir tretze fills. Durant els darrers anys es dedicà solament al periodisme, deixant de banda la feina d'advocat, treball que aconseguí quan es llicencià a la Universitat de Barcelona l'any 1884.

Quatre anys més tard guanya l'Englantina als Jocs Florals de Barcelona amb la poesia *La sardana*. I l'any 1895 publica el llibre *Poesies* a pàgines de *L'Avenç*. Dins d'aquest llibre trobem *La vaca cega*, *L'oda infinita*, etc. Aquest darrer ens presenta la poesia com una eina, una font de coneixement.

L'any 1900 el seu nom fa ressò a les dues revistes més representatives del moment, *L'Avenç* i *Catalònia*. En elles es publiquen *Visions & Cants* i el *Comte Arnau* respectivament.

L'any 1903 deixa el *Diario de Barcelona* per diversos problemes, però sobretot per discrepàncies polítiques. Amb tot escriu una carta a Enric Prat de la Riba on diu: “*Això, m'ha deixat, ho confesso, un bon xic adolorit, però també amb un sentiment d'independència i de dignitat satisfeta, que m'aconsola l'adoloriment.*”

Un any després d'haver sigut escollit president de l'Ateneu Barcelonès, Maragall guanya la Flor Natural als Jocs Florals de Barcelona amb l'obra *Glosa*. Havent guanyat l'Englantina, la Viola i la Flor Natural és nomenat Mestre en Gai Saber, títol que s'atorga a la persona que ha guanyat el primer premi en les diferents categories del festival.

El 1906, entregat completament a la literatura, guanya els premi Fastenrath als Jocs Florals de Barcelona amb l'obra *Enllà*. I l'any 1907 escriu l'obra *Elogi de la poesia* que, juntament amb *l'Elogi de la paraula* (1903) (**annex 3**) expressen els pensament poètics de Maragall. En aquestes dues obres també hi destaquen el romanticisme i la religiositat. És llavors quan esmenta que tota poesia ha de reunir unes condicions determinades: espontaneïtat, puresa i sinceritat.

Va ser un home que va viure els seus últims anys plenament aferrat a la literatura. Alguns testimonis diuen que les seves darreres paraules abans de morir l'any 1911 foren: - “Amunt, amunt!”

4.2 La fi del moviment

La dissolució del moviment modernista va ser provocada per diferents factors relacionats amb la societat d'aleshores. Encara que fos pel seu romanticisme, les seves propostes idealistes o l'oposició al poder polític, la raó principal per la qual el moviment es va dissoldre va ser per la relació entre l'artista i la societat.

La relació entre els autors i intel·lectuals amb la burgesia i la societat en general no va ser gaire bona, més ben dit, era complicada i contradictòria. Per bé a intentar que la societat no els rebutgés, els artistes tenien dues maneres diferents per introduir l'art en la societat:

- Intentar difondre una visió artística de la vida a tothom.
- Implicar l'art en els aspectes quotidians de l'individu i la societat.

Tot i l'esforç dels artistes, la societat els va acabar rebutjant. Els artistes van acabar marginats per tots, fins i tot es varen marginar ells mateixos i el seu estil de vida. La gran majoria dels artistes catalans varen acabar convertits en bohemis, això els proporcionà una nova forma de vida, sempre contradictòria a la dels nous intel·lectuals.

Dins d'aquesta nova part de la societat destaquen dos grups de bohemis. Aquests dos grups socials els podem distingir per les característiques següents:

Bohèmia tràgica o negra

- Actitud regeneracionista de la societat.
- Renovació social a partir del desvetllament ideològic.
- Ideologia política: anarquisme revolucionari.
- Inadaptació social es resol tràgicament: suïcidis o autoexilis.

Bohèmia daurada o rosa

- Defensa de l'art per l'art o l'art car.
- Mantenir l'art al marge del progrés social.
- Ideologia política: pertanyen a la burgesia benestant.

Finalment, la irrupció dels intel·lectuals noucentistes avocà definitivament a la fi del Modernisme (1911). La visió d'aquests enfront els noucentistes no era gens conformista, els veien com gent que havia venut els seus béns per aconseguir els seus propòsits. **(annex 4)**

5. Poesia noucentista

5.1 El Noucentisme

El Noucentisme és un moviment, tant ideològic com cultural, que és continuador del Modernisme. Aquest període s'inicià l'any 1906 i finalitzà entre el 1920-1923. L'àmbit històric al qual pertany és el mateix que el del Modernisme i el que pretén també és modernitzar la cultura i la societat catalanes. D'aquí que s'esdevingui el nom Noucentisme: nou-cents (cada període intenta contraposar-se a l'anterior, és per això que s'utilitza l'adjectiu nou i el número 9, equivalent a l'any 1900, inici del segle XX).

El moviment noucentista tenia molt clar els seus objectius. Sabia que si els aplicava de forma ràpida i correcta contribuiria a una acció de reforma factible. Els seus objectius principals foren:

- Sostenir els seus interessos ideològics.
- Idear models i projectes que contribueixin a establir criteris de conducta social.
- L'aplicació de normes i propostes immediates.
- Crear infraestructures culturals per tal d'aconseguir un sistema productiu més competitiu.

La intervenció de diverses institucions fa possible la modernització i la codificació de la llengua. Aquesta normativització de la llengua va ser, principalment, gràcies a Pompeu Fabra, que va aplicar normes ortogràfiques al català (1913). Les institucions més destacades són l'Institut d'Estudis Catalans, l'Escola Catalana d'Art Dramàtic i la Biblioteca de Catalunya.

Els autors més influents d'aquest període són Eugeni d'Ors, Josep Carner i Jaume Bofill i Mates sota el pseudònim de Guerau de Liost. Tots ells varen participar activament en el moviment noucentista així com també van aportar les seves idees i obres de més importància.

5.2 Les diferències del nou moviment

Gràcies a l'obtenció del poder polític i la creació d'infraestructures, el Noucentisme va arribar a superar el Modernisme. D'aquesta manera va començar un nou procés de transformació de la cultura i la societat catalanes en la qual, la classe social més important era la burgesa. El següent esquema mostra les coincidències i divergències dels dos moviments:

Coincidències:

- S'intenta renovar la cultura i la societat catalanes per mitjà d'un procés de transformació.
- Lluita per la creació d'una llengua literària que serveixi per a qualsevol àmbit social.

Divergències:

Modernisme

- Ruralisme, localisme i Romanticisme.
- Artistes aïllats i marginats en la societat que s'oposen al poder polític.
- Propostes idealistes i extremistes.

Noucentisme

- Classicisme⁶, civilitat, cosmopolitisme⁷ i arbitrarisme.
- Els intel·lectuals proporcionen la ideologia i la infraestructura que els permet professionalitzar-se.

⁶ Escola artística o literària que s'inspira en els autors clàssics.

⁷ Coneixement profund de la literatura de tots els països.

- Ideologia conservadora on les propostes, com hem dit anteriorment, són aplicades a curt termini.

5.3 Josep Carner

Josep Carner va néixer a Barcelona l'any 1884 en el si d'una família de classe mitjana. Son pare treballava com a redactor, aquesta doncs va ser la principal influència perquè Carner comencés a interessar-se per la literatura. Tenia unes facultats inusuals i als dotze anys ja era col·laborador de la revista *L'aureneta* (1896). Tres anys més tard guanyà el seu primer premi als Jocs Florals de Barcelona.

Josep Carner

Entre 1869 i 1905 Carner va estar influït principalment per la poesia modernista i la verdagueriana. Durant aquest temps es llicencià en Dret (1902) i en Filosofia i Lletres (1904). Aquell mateix any publicà *El llibre dels poetes* i l'any següent el *Primer llibre de sonets*. Aquests dos últims títols decanten cap a la forma noucentista.

La trajectòria de Carner se sol agrupar en quatre etapes, cadascuna d'elles diferenciades a partir de l'evolució d'ell mateix i la seva poesia.

La primera etapa (1906-1924): el 1906 escrigué la seva obra més reconeguda actualment, *Els fruits saborosos*. Es tracta d'una obra de gran formalitat que el distingia com un autèntic poeta noucentista. Aquesta mostrava el nou ideal estètic del Noucentisme, però sobretot el que es pretenia era difondre els valors principals d'aquest moviment: la ironia i la tendresa. Dins d'aquesta etapa també hi destaquen obres com *Verger de les galanies* (1911), *Les monjoies* (1912), *La paraula en el vent* (1914), *Auques i ventalls* (1914), *Bella terra, bella gent* (1918), *L'oreig entre les canyes* (1920) i *La inútil ofrena* (1924).

La segona i la tercera (1924-1941): (sobretot la segona) estaran influïdes principalment per successos històrics que el marcaran a ell i a la seva poesia. Els principals esdeveniments foren la Guerra Civil Espanyola i l'exili que suposà aquesta en haver de separar-se de Catalunya.

Tot i les ocurrencies, Carner publicà el recull més representatiu de l'etapa, *El cor inquiet* (1925). En aquests poemes s'expressa la satisfacció enfront la solitud i els petits detalls de la vida de Carner. **(annex 5)**

La quarta i última etapa (1939-1941): és la etapa més breu de la seva poesia. Com a la tercera etapa, Carner fa una reflexió sobre el destí de l'ésser humà. L'obra més representativa d'aquesta etapa és *Nabi*⁸, que és ni més ni menys que la Bíblia.

A més de poeta Carner també va escriure en prosa i narrativa infantil, *Deu rondalles de Jesús infant* (1904). A més a més treballà de traductor d'obres escrites majoritàriament en francès i anglès. Traduïa autors com Daniel Defoe, Lewis Carroll, Charles Dickens i William Shakespeare.

Josep Carner va morir el 4 de juny l'any 1970 a Brussel·les. L'última obra que va escriure va ser *El tomb de l'any*, on expressa l'enyorança d'un paisatge lluny.

5.4 Eugeni d'Ors

Eugeni d'Ors i Rovira va néixer l'any 1881 a Barcelona en el si d'una família de barcelonins (tot i que la seva mare era cubana). Cursà la carrera de Dret a la Universitat de Barcelona i es doctorà l'any a Madrid l'any 1905. L'any 1913 es va doctorar en Filosofia, tot havent estudiat la carrera de Lletres.

Des que era jove participà en diverses revistes modernistes com *El Poble Català* (1904). Fou llavors quan començà a utilitzar pseudònims. Un d'ells era "Octavi de Romeu" i l'altre de més conegut "Xènius".

Eugeni d'Ors

L'any 1906 inicià a *La Veu de Catalunya* el *Glosari*. Des de 1906 fins al 1920 va continuar escrivint articles on parlava sobre la política i la cultura. Aquests articles varen agradar a la societat catalana del moment, que va fer del *Glosari* el referent de la

⁸ Poema en deu cants amb un total de 1.365 versos. La història que s'hi desplega és la del profeta Jonàs, seguint l'esquema amb què la presenten els quatre capítols del llibre homònim de la Bíblia.

generació d'intel·lectuals. Va ser llavors quan va començar a contraposar-se al Modernisme, el moviment dominant durant aquells anys.

Més endavant publicà un recull anomenat *La Ben Plantada*, una de les seves obres més popular on es combinen el llenguatge poètic i la ironia de la protagonista, la Teresa. També destaca el to romàntic que Eugeni dóna a la seva obra.

L'any 1917 mor el protector d'Ors, Prat de la Riba. A més Ors mostra incompatibilitat cap al nou president de la Mancomunitat, Josep Puig i Cadafalch. Per si fos poc, la Lliga Regionalista el va refusar a ell i als seus interessos. I dos anys després fou destituït de tots els seus càrrecs a la Direcció d'Instrucció Pública. Seguidament, la seva figura va decaure a ulls d'aquells que havien estat els seus col·laboradors. Com a conseqüència d'aquests esdeveniments Ors viatjà cap a Madrid tot abdicant el català (1923-1954). Durant l'estada només escriví les seves obres en castellà, mai en aquell català que havia ferit el seu orgull. Els anys següents fou nomenat membre de la Real Academia Española i de l'Academia de Bellas Artes de Sant Fernando. I l'any 1953 li fou atorgada la càtedra de Ciencia de la Cultura a la Universitat de Madrid.

Eugeni d'Ors va morir l'any 1954 a Vilanova i la Geltrú, tot i que va ser enterrat a Vilafranca del Penedès. Pòstumament es varen publicar obres seves com a intent d'aproximació a Catalunya: *La verdadera historia de Lidia de Cadaqués*.

6. Poesia de preguerra

6.1 Avantguardisme català

Les Avantguardes són un conjunt de tendències literàries i l'expressió més genuïna de la societat ja consolidada a partir del segle XX.

Quan el Noucentisme seguia amb els seus interessos i les seves normes a Catalunya, grups revolucionaris i inconformistes varen posar-se en contra dels noucentistes. Volien iniciar un nou cicle, diferent al que havia estat fins ara, un d'altre que proporcionés altres alternatives i formes d'expressió.

Però no va ser gens fàcil que s'iniciés el moviment avantguardista. Al principi eren els noucentistes els que dominaven els àmbits de la literatura i la cultura. Aquest fet va dificultar la possible creació de nous models literaris ja que els dos moviments varen haver de conviure conjuntament. A més a més, els autors que defensaven l'Avantguardisme no contradeïen excessivament als intel·lectuals noucentistes, el que feien era ser conformistes, no contradir la literatura dominant per evitar problemes.

Els pocs grups d'avantguardistes que hi havia al país eren poc importants i la seva formació era relativament pitjor respecte als noucentistes. No hi havia gaires iniciatives per la seva part, però a vegades sorgien petits grups que donaven un “cop de mà” en la iniciació del moviment.

Pel que fa a l'Avantguardisme català (no pas l'europeu), se sol dividir en tres etapes:

- Primera etapa (1916-1924): durant el primera etapa la producció avantguardista va ser considerablement bona respecte als inicis del període. Els autors que més van augmentar aquesta producció varen ser Joan Salvat-Papasseit qui dirigí la revista *Un enemic del poble* on hi apareixen poemes, articles i manifestos avantguardistes; J.V. Foix que començà a editar les seves primeres publicacions, entre d'altres... Tots ells van començar la seva activitat literària a partir d'obres i accions provocatives pròpies de l'Avantguardisme.

- Segona etapa (1926-1930): la segona etapa es caracteritzà per la introducció del model surrealista francès l'Avantguardisme a través de la revista *L'Amic de les Arts* que es publicà a Sitges entre 1926-1929. En ella col·laboraven veus com la de Salvador Dalí, Lluís Montanyà i Salvador Dalí. Però el Surrealisme no va ser difós solament per aquesta revista, també va ser divulgat gràcies a la revista *Hèlix*. No fou fins a l'any 1928 que els intel·lectuals surrealistes i els avantguardistes col·laboraren estretament.
- Tercera etapa (1932-1939): la tercera etapa es correspon amb el final de l'Avantguardisme i l'inici de la postguerra.

6.1.1 Joan Salvat-Papasseit

Els seus orígens familiars el remetien a les terres del camp de Tarragona. Quan tenia set anys, el seu pare va morir en un tràgic accident. Aquest fet el marcà tant que Papasseit va introduir la figura del seu pare a la poesia. Per si fos poc, la situació familiar era bastant abjecta, per la qual cosa va haver d'acollir a la beneficència durant els següents sis anys, a l'Asilo Naval Español. A més, la seva formació com a avantguardista va ser precària.

Joan Salvat-Papasseit

Als tretze anys es va haver de posar a treballar en un taller d'escultura i més tard fent caixes de núvia. Però tot hi així seguia escrivint. Freqüentava l'Ateneu Enciclopèdic Popular, va fundar el Grup Antiflamenquista Pro Cultura i col·laborà en revistes com *Los Miserables* i *Justicia Social de Reus*.

L'any 1918 publicà un recull d'escrits anomenat *Humo de fàbrica*. Finalment es va decantar pel camí de la poesia. Va ser llavors, quan al voltant del 1916, va començar a escriure els primers versos en català. Durant aquest temps va dedicar-se a escriure versos i articles, i a més va conèixer a Carme Eleuterio, qui més tard es va convertir en la seva dona.

En aquesta època va conèixer a Eugeni d'Ors, i aquest li proporcionà una ocupació més adequada. Però la feina no va ser el pitjor problema per Salvat. Un parell d'anys més tard es va assabentar que patia de tuberculosi, una malaltia molt freqüent en aquella

època. Degut a la condició que suportava, va haver de reposar durant una temporada sense poder fer-hi més. Finalment, fixà la seva residència a la Barceloneta, on van néixer les seves dues filles, Núria (1919) i Salomé (1922). I amb aquest seguit de circumstàncies que experimentà llavors vivint a seu barri, va dedicar part del seu temps a descriure'ls tots en versos. **(annex 6)**

Alguns poemes com *La gesta dels Estels*, expressen l'amor viscut durant l'estada a França. Al final de l'any tornà novament a Barcelona i es preparà per publicar *El poema de la rosa als llavis*, el gran poema d'amor, que va aparèixer el febrer de 1923.

Joan Salvat Papasseit va morir el 7 d'agost de 1924. Tenia, sota el seu coixí, els originals dels seus darrers poemes, *Óssa menor*, publicat pòstumament el 1925. En aquests versos explicava la seva vida confidencial; vivències i somnis, les experiències del desig transformades en art.

6.1.2 Josep Vicenç Foix

Josep Vicenç Foix va néixer l'any 1894 a Barcelona en el si d'una família de burgesos. Des que era petit la seva família sempre havia volgut que treballés en el negoci de pastisser i, durant molt anys Foix va dedicar la seva vida a les lletres i al negoci familiar.

Cursà la carrera de Dret a la Universitat de Barcelona, però no va acabar els estudis i es va dedicar definitivament a la literatura. Quan anava a la biblioteca de la universitat s'instruïa llegint obres de gran influència com les de Ausiàs March, Ramon Llull, entre d'altres...

Josep Vicenç Foix

L'any 1916 inicià la carrera de periodista i escriptor. Va ser llavors quan va començar a introduir-se al moviment de les avantguardes i a participar activament a nombroses revistes com *Trossos* (1918), *La Revista* (1917-1919), *Monitor. Revista Nacional de Política, Art i Literatura* (1921-1923), *Revista de Poesia* (1925) i *L'Amic de les Arts* (1926-1929). La seva primera obra publicada es titula *Gertrudis* (1927). Després en va seguir editant d'altres com *KRTU* (1932).

L'any 1933 va representar el Centre Català del Pen Club⁹ al congrés de Dubronik. Dos anys després col·laborà en l'organització del congrés a Barcelona. Però degut a les conseqüències de la Guerra Civil Espanyola no va poder seguir amb la seva activitat literària, fet que no va reprendre fins a l'any 1947, després de la guerra.

Pel que fa a la seva producció, és força activa a partir del 1947, ja acabada la Guerra Civil: *Sol, i del sol* (1947), *Les irrealms omegues* (1948), *On he deixat les claus...* (1953), *Diari 1918* (1956), *Onze Nadals i un Cap d'Any* (1960), *L'estrella d'en Perris* (1963), *Desa aquests llibres al calaix de baix* (1964), *Catalans de 1918* (1965), *Els lloms transparents* (1969), *Darrer comunicat* (1970), *Allò que no diu "La Vanguardia"* (1971), *La publicitat dascú el seu* (1971), *Tocant a mà...* (1972) i *Cròniques de l'ultrason. L'estació* (1985).

A més d'extensa, la seva obra era rigorosa i només escrivia poesia, també feia prosa poètica, assaig i periodisme. En les seves obres utilitzava un llenguatge descoratjador i extravagant, però a l'hora utilitza una llengua senzilla i autèntica:

"És quan dormo que hi veig clar."

J. V. Foix, *On he deixat les claus...*

L'any 1973 li fou concedit el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes i el 1984 el Premio Nacional de las Letras Españolas. Finalment, mor el dia després del seu aniversari, amb noranta-tres anys (1987).

6.2 Anys 40

Tot i que la guerra havia acabat, la inestabilitat que hi havia a Catalunya era un problema present en tots els sentits. Pel que fa a la poesia, seguí la tradició simbolista. Aquesta evolucionà cap a dues tendències:

- La poesia pura, que és una poesia que pretén atorgar a la paraula un poder expressiu total.

⁹ Des de la seva fundació ha estat una plataforma per a la projecció internacional de la literatura i dels escriptors i escriptores dels territoris de parla catalana.

- El neopopularisme, que és la poesia que tenia com a base doctrinal partir de la poesia popular, re-elaborar amb precisió poètica els temes dels gèneres tradicionals.

6.2.1 Josep M. de Segarra

Josep Maria de Segarra va néixer 1894 i va morir el 1961 a Barcelona. Des que era petit s'interessà molt per la lectura i és per això que començà a freqüentar en les biblioteques. Les primeres fonts d'inspiració varen ser, doncs, les lectures del Segle d'Or en la literatura catalana. Així doncs, els escriptors més influents per a Segarra varen ser Jacint Verdaguer i Serafí Pitarra.

Josep Maria de Segarra

Durant la seva adolescència va intentar d'imitar aquestes primeres fonts d'inspiració. Segarra fou un noi que començà el batxillerat als jesuïtes i s'afermà a l'estudi de la mètrica i la retòrica, on descobrí autors com Dante, Ariosto, etc. Va ser llavors, quan el gust que tingué pels clàssic el marcarien en els seus inicis literaris.

Estudià la carrera de Dret a la Universitat i, mentre la cursava, va mantenir actiu tot el seu interès literari, així com la freqüentació de les dependències de l'Institut d'Estudis Catalanes i de la redacció de *La Veu de Catalunya*, la integració al cenacle de l'Ateneu Barcelonès i la coneixença d'altres autors rellevant com ho varen ser Àngel Guimerà i Josep Carner.

A partir del 1918 i fins l'esclat de la guerra, comença la seva producció poètica amb llibre de poemes. Però també segueix participant en col·laboracions periodístiques i a la prosa. Gràcies al seu domini de la llengua i la facilitat que tenia per realitzar moltes de les tasques que realitzava, va desenvolupar una relació idíl·lica amb el públic, especialment amb el teatral.

Pel que fa a la seva poesia, val a dir que utilitza gèneres lírics a l'hora de compondre-la (èglogues, balades, elegia, epigrama...). El títol de les obres en són la prova: *Cançons d'abril i de novembre* (1918), *Cançons de taverna i d'oblit* (1922), *Cançons de rem i de vela* (1923), entre d'altres. Tota la seva poesia s'allunya de les tendències noucentistes i del control expressiu. Un altre dels seus interessos és la poesia de to llegendari, que el l'obligarà a realitzar composicions més llargues: *El mal caçador* (1916) i *El comte Arnau* (1928). Però també podem trobar *Cançons de totes les hores* (1925), *La rosa de cristall* (1933), *Àncores i estrelles* (1935), *l'Equador i els Tròpics* (1937), etc.

6.2.2 Carles Riba

Carles Riba, poeta, traductor i crític, va néixer l'any 1893 a Barcelona. Es formà juntament amb seva generació llegint el *Glosari* (secció de *La veu de Catalunya* creada per Eugeni d'Ors i esmentada amb anterioritat). Des que era jove s'interessà força per la literatura i els clàssics. En acabar el batxillerat va cursar la carrera de Dret i Lletres, més tard, completà la seva formació a Itàlia i a Alemanya. L'any 1916 es casà amb la poetessa Clementina Arderiu amb qui va tenir tres fills.

Carles Riba

A més de treballar com a professor a l'Escola de Bibliotecàries, també col·laborà activament a les revistes *Quaderns d'Estudi* i *La Revista*. A més d'escriure composicions poètiques, també publicà dos llibres per a nens: *Les aventures d'en Perot Marrasquí* (1917) i *Sis Joans* (1928).

L'any 1932 ingressà a l'Institut d'Estudis Catalans, i entre 1934-1939 exercí de professor a la Universitat de Barcelona. Pel que fa a la primera creació poètica fou el primer llibre d'*Estances* (1919), el segon el publicà el 1930. El temps de publicació que hi ha entre aquests dos llibres reflecteix l'evolució de la poesia de Riba. Ja cap a l'any 1937 escriu l'obra *Tres suites*, aquesta és un recull de sonets dividit en tres parts: *Un nu i uns ulls*, *Lírica de cambra* i *Espectadors*. També creà *Del joc i del foc* (1946), *Elegies de Bierville* (1943), que és, sens dubte, una de les obres més important en la seva

producció poètica. Aquesta obra, escrita durant el seu exili a França, expressa el propi exili i el retorn a Barcelona, la mort i la resurrecció, l'allunyament que el condueix a la recerca d'ell mateix; *Salvatge cor* (1952) i *Esbós de tres oratoris* (1957).

L'entrada de les tropes franquistes a Barcelona el 1939 l'obligà a marxar de Catalunya i exiliar-se a França, on residí durant quatre anys. Quan va tornar a Barcelona, degut a circumstàncies adverses, es veu obligat a allunyar-se de l'activitat pública, però tot i aquestes adversitats, aconsegueix guanyar l'interès i la confiança d'alguns intel·lectuals catalans i algun que altre de castellà.

Finalment, Riba va morir el 12 de juliol de 1959. Va ser un home que va mantenir la seva activitat literària fins el dia de la seva mort. L'última tasca que realitzà abans de morir fou la de traductor. Les lletres catalanes el recorden amb un premi de poesia que porta el seu nom.

7. Poesia de postguerra

7.1 La postguerra

Passada la Guerra Civil, la societat s'enfronta a una gran crisi que no tan sols afecta l'economia i la política, sinó que també afectarà en l'àmbit cultural. Tant és això que els progressos adquirits en moviments anterior com la Renaixença, el Modernisme o el Noucentisme, quedaran reduïts al no res.

La crisi va originar morts, fam, misèria, prohibicions, censures, desconfiança entre la població i la prohibició del català que suposà l'empobriment dels intel·lectuals. Aquest darrer fet va dificultar qualsevol mena d'expressió possible (llibres, revistes...). A més a més, moltes institucions catalanes foren confiscades pel règim espanyolista.

L'objectiu espanyol era clar: fer desaparèixer Catalunya com a poble i com a nació. Tants eren els problemes causats, que l'exili, com ja hem dit abans, va obligar als intel·lectuals a deshabitar Catalunya per marxar cap a Europa i cap a Amèrica.

Durant aquesta època la cultura catalana es desenvolupà en tres àmbits:

- La cultura pública, que intentà fer arribar a la població una literatura d'àmbit públic.
- La cultura de l'exili, que sobrevisqué gràcies a la voluntat del exiliats i que gaudí de més llibertats que la que estava sota el règim franquisme.
- La cultura clandestina, creada a Catalunya, lluità contra el Govern i les prohibicions que aquest suposava.

Els objectius primordials foren:

- Salvar la llengua a tota costa.
- Recuperar els progressos i prestigis culturals perduts.
- Reprendre el paper de les institucions afectades.

- Formar petits grup d'intel·lectuals desorientats.
- Evitar la submissió a la ideologia i llengua castellanés.

Tot i els esforços, molts escriptors catalans van preferir escriure les seves obres en llengua castellana. Aquesta actitud fou perquè a Catalunya es van crear dues cultures diferents: la que es feia en català i la que es feia en castellà. Aquesta divisió va comportar la desaparició de les veus més importants de la literatura catalana.

Fou ja cap els anys setanta, amb la mort de Franco, quan Catalunya comença a sortir de la crisi i, poc a poc, va recuperant la seva cultura (es proclama la restauració de la Generalitat de Catalunya i l'aprovació de la Constitució (1978)).

7.1.1 Salvador Espriu

Salvador Espriu va néixer a Santa Coloma de Farners l'any 1913. Des de petit demostrà que era un estudiant dotat de gran capacitat. Inicià la seva trajectòria literària l'any 1929 amb l'obra *Israel*. Un any després ingressà a la Universitat de Barcelona on es llicencià en Dret (1935) i en Història (1936).

Salvador Espriu

L'any 1940 mor el seu pare, una figura de gran influència per a ell. Per aquest motiu es veu obligat a treballar juntament amb Antoni Gual. Però no va ser fins més tard quan Espriu començà a escriure poesia. Aquest gènere donava més facilitats per ser difós i podia evitar la censura amb menys problemes. El seu primer llibre de poesia fou el *Cementiri de Sinera* (1946) i el següent *Les cançons d'Ariadna* (1949). Abans de la darrera, però, va escriure l'obra teatral *Primera història d'Esther*, la qual fou un gran èxit en la literatura de postguerra. Seguidament escrigué *Les hores* (1952), *Mrs. Death* (1952), *El caminant i el mur* (1954) i *Final del laberint* (1955).

Tot i la seva extensa producció, cal destacar l'activa participació que aportà a revistes com *Poesies* i *Ariel*. Els temes que més utilitzà per expressar-se eren les circumstàncies polítiques i socials, la nostàlgia, la situació del poble català i el temps o paradís perdut. A més a més, les seves composicions solien tenir uns espais força marcats:

- Sinera: correspon a Arenys. Poble on Espriu solia estiuejar amb la seva família.
- Lavínia: era per referir-se a Barcelona.
- Sepharad i Donilòsia: eren Espanya.
- Alfaranja: representava els Països Catalans.

Espriu va assolir més popularitat a partir des anys seixanta, gràcies a la situació política que va difondre les seves obres. L'any 1972 li fou concebut el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

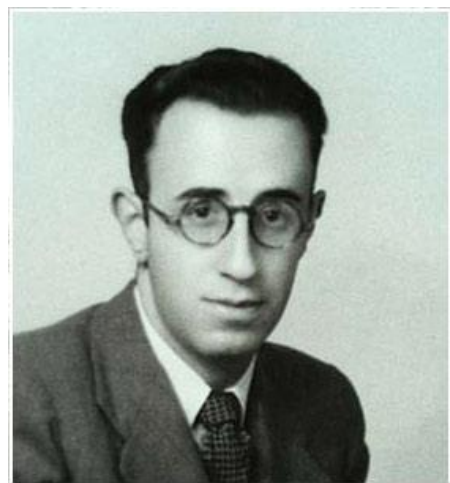
Pel que fa a la seva producció literària cal destacar a part de les obres que ja hem esmentat abans: *El doctor Rip* (1931), *Laia* (1932), *La pell de brau* (1958), *Ariadna al laberint grotesc* (1935), *Setmana Santa* (1971), *Una altra Fedra, si us plau* (1978), *D'una vella i encerclada terra* (1980) *Les roques i el mar, el blau* (1981).

Finalment, Salvador Espriu i Castelló mor l'any 1985 a Barcelona.

7.1.2 Màrius Torres

Màrius Torres va néixer a Lleida l'any 1910 en el si d'una família d'intel·lectuals d'ideologia republicana. Des que era petit va viure la música com si fos part de la seva vida. Gràcies a aquesta percepció va aprendre, amb l'ajut de sa mare, a tocar el piano.

Va fer els estudis primaris al Liceu Escolar i després d'acabar el batxillerat a l'Institut de Lleida es traslladà a Barcelona per cursar la carrera de

Màrius Torres

Medicina (1926-1933). Durant els anys cursats fou un bon estudiant que aconseguí molt bons resultats. A més va combinar els estudis amb altres activitats: fou soci de

l'Agrupament Escolar de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques i es relacionà amb persones influents com Santiago Montserrat, Jaume Elias, entre d'altres...

Durant la seva estada a Barcelona no va establir relacions amb cap intel·lectual de la seva generació. Es va dedicar exclusivament a crear composicions poètiques: *Primers poemes* (1927-1929).

Seguidament es doctorà a Madrid i marxà novament a Lleida, on exerciria de metge els següents anys. Allà col·laborà al setmanari *La Jornada* i seguí amb la seva creació literària: *Música de cambra i altres poemes* (1931-1934). També escrigué algunes narracions i l'obra teatral *Una fantasma com n'hi ha poques*.

L'any 1935 contrau una tuberculosi pulmonar, la qual l'obligarà a ingressar al sanatori de Puig d'Olena. Els següents anys al sanatori els dedicà a llegir (Josep Carner, Joan Maragall, Bartomeu Rosselló, Carles Riba, etc.), escriure i tocar el piano. Tot i la seva salut continuà creant articles per a la Joventut Republicana de Lleida, sempre sota el pseudònim de Gregori Sastre.

L'any 1937 presentà l'obra *Invincions* al premi Folguera de la Generalitat de Catalunya sense cap èxit. Gràcies a alguns dels seus escrits podem conèixer millor la situació de Torres durant la seva estada al sanatori:

Finalment Màrius Torres va morir al sanatori de Puig d'Olena l'any 1942. La seva obra fou publicada pòstumament i aparegué editada sota el títol de *Poesies* (1947). (**annex 7**)

7.2 Anys 70

7.2.1 Miquel Martí i Pol

Miquel Martí i Pol va néixer l'any 1929 a Roda de Ter en el si d'una família obrera. Des que era petit sentí una gran sentiment de felicitat pel seu poble natal, lloc on havia residit sempre. Als catorze anys és enviat a treballar a la fàbrica tèxtil "La Brava" on combinarà el treball i la literatura fins als quaranta-tres.

Els anys següents, a més de treballar, els passà de manera força desapercibuda, tot i que a partir de la dècada dels cinquanta fa ressò participant activament en moviments culturals i polítics i revistes (*Inquietud*) del període. L'any 1954 publicà *Paraules al vent*, el 1957 *Quinze poemes* i el 1966 *El poble*.

Miquel Martí i Pol

Desafortunadament, l'any 1970 contrau esclerosis múltiple, una malaltia que l'aniria deteriorant a poc a poc i que el marcaria en la seva trajectòria i la seva vida. Tot i la greu malaltia que patia, seguí escrivint obres com: *La fàbrica* (1972), *Vint-i-set poemes en tres temps* (1972), *La pell de violí* (1974), *Estimada Marta* (1978), *Contes de la vila de R.* (1978), *L'àmbit de tots els àmbits* (1981), *Primer llibre de Bloomsbury* (1982) *Andorra. Postals i altres poemes* (1984), *Llibre d'absències* (1985), *Els bells camins* (1987), *Els bells camins* (1987), *Suites de Parlavà* (1991), *Un hivern plàcid* (1994), *Llibre de les solituds* (1997), *Els infants componen cançons* (1997) i *Després de tot* (2004). Aquesta darrera publicada pòstuma a la seva mort.

La seva obra ens mostra la seva situació, la seva condició envers la societat que l'envolta. Un home que busca el seu lloc i que, finalment, el troba en el món que l'envolta. A més, la malaltia que pateix és la prova que influencia els seus versos.
(annex 8)

7.3 Anys 80 i 90

7.3.1 Lola Casas

Lola Casas Peña és mestra i escriptora. Va néixer a Mataró el 30 de juny de 1951.

De molt petita volia ser ballarina, però a partir dels deu anys va tenir molt clar que volia ser mestra. Per què? Doncs perquè era molt xerraire, i va adonar-se que seria una feina on el públic l'escoltaria. Des dels disset anys que fa de mestra a l'escola pública Camí del Mig de Mataró.

Lola Casas

Compagina la seva feina de mestra amb la d'escriptora. A més, fa articles, cursos i conferències sobre literatura i cinema. Durant els cursos acadèmics 2003/2004 i 2004/2005, va dirigir el projecte *Lectures en veu alta*, patrocinat per la Cambra del Llibre de Catalunya i la Generalitat de Catalunya.

La seva producció toca des de temes escolars fins d'altres de ben planers. En les seves obres poètiques trobem: *Retalls poètics* (2001), *Bestiari. Poemes i cançons* (2001), *Des de la finestra* (2002), *Pomes i cançons de les quatre estacions* (2003), *Poemes de cada dia* (2004), *Anem a l'escola!* (2005), *Tu acabes els poemes* (2005), *Poemes petits* (2006), *Anem de colònies* (2006), *Música i poemes per a petits monstres* (2007), *Endevinalles* (2007), *Nit* (2007), *Verd* (2008), *Blau* (2008), *Blanc* (2008), *Negre* (2008), *Qui sóc?* (2008), *Cançons per a un Bon Nadal* (2008), *Anem de festa!* (2009), *Roig* (2009), *Groc* (2009), *Poemes per a un Bon Nadal* (2009) i *Rodolins* (2010).

Però també podem trobar-hi narracions: *El jersei* (2002), *Em diuen Tano* (2003), *Pep, l'escombriaire* (2005), *Palma, una bruixa escabellada* (2006), *L'escala d'en Pinxo* (2006), *Ernest* (2007), *Vermell tacat* (2007), *La Xurra* (2007), *Àgata* (2008) i *Ja vénen, ja vénen!* (2008). **(annex 9)**

Conclusions

Havent acabat el treball, he obtingut una sèrie de conclusions força moralitzadores:

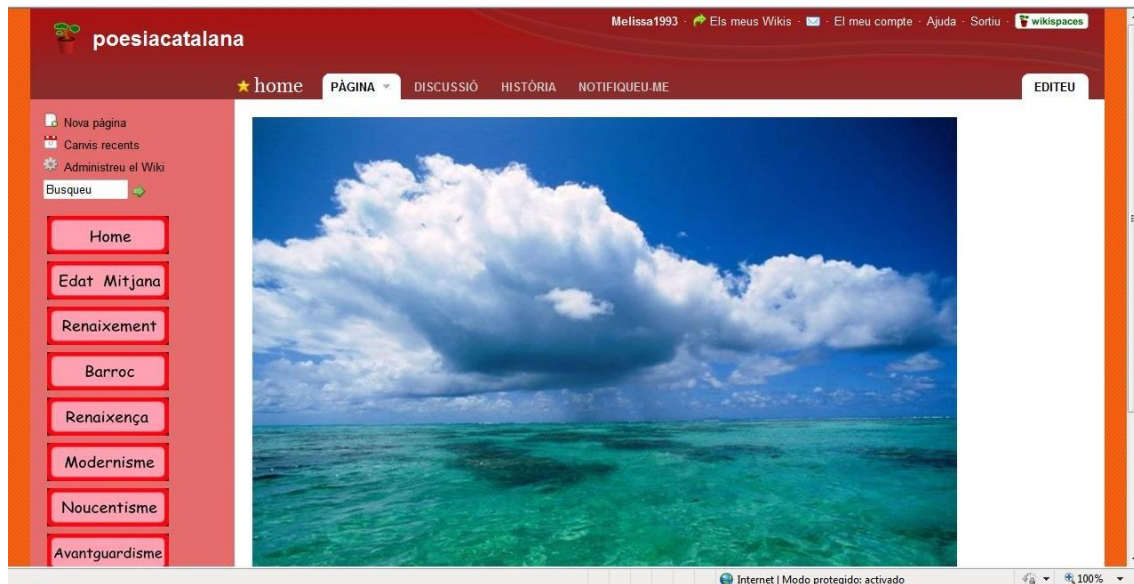
Com que les hores dedicades a la literatura obligatòria pels de 1r de Batxillerat són poques, vaig decidir endinsar-me una mica més en el món de la poesia, que és, des del meu punt de vista, la part més apartada de la literatura. Gràcies a aquesta investigació vaig poder aprofitar al màxim tot el contingut (referent a la poesia) del llibre de *Llengua catalana i literatura 1*, a més de la informació extreta d'altres pàgines web de confiança.

En principi, el treball no presentava cap hipòtesi inicial, ja que les parts desenvolupades les havia delimitades estrictament de bon principi i no feia falta que es verificués cap hipòtesi perquè pogués realitzar la investigació. Per aquest mateix motiu, no he arribat a cap conclusió negativa. Si hagués d'apuntar algun aspecte difícil del treball, crec que seria tot ell, perquè realitzar-lo no consisteix solament en buscar i redactar la informació que un/a troba a les fonts; quan es fa un treball com aquest s'han de tenir presents molts aspectes: la informació extreta ha de ser precisa i clara, a l'hora de redactar s'ha de tenir una idea molt clara del que es vol comunicar; el cos del treball ha de quedar ben redactat i s'han de tenir molt presents les normes de la llengua que utilitzem a l'hora d'elaborar-lo. El darrer aspecte és el que més feina em va donar. El treball havia de ser una gran redacció on tot havia de quadrar, és llavors, quan vaig haver de fer servir tots els coneixements obtinguts en anys anteriors.

En general, crec haver obtingut un coneixement prou satisfactori de la matèria, i és gràcies a aquesta que ara puc entendre molt millor la poesia catalana: des dels seus inicis fins a l'actualitat, però de manera generalitzada envers els projectes universitaris referents a aquesta llengua.

Finalment, i per deixar constància del meu interès per la poesia, he creat una pàgina web que podeu consultar a l'adreça següent:

<http://poesia-catalana.wikispaces.com/>

Bibliografia

Llibres

Armengol, Roser; Còrdova, Núria; Freixes, Andreu; Hurtado, Helena i Pau, Glòria, *Llengua catalana i literatura 1*, 1a ed. 2008, Barcelona: Castellnou, 2008. ISBN 978-84-9804-503-1

Maragall, Joan, *Visions & cants*, 1a ed. 2009, Barcelona: Educaula, 2009. (Col·lecció Educació 62), ISBN 978-84-297-5679-1

Paré, Pep i Martín, Enric, *Antologia de poesia catalana*, 1a ed. 2009, Barcelona: Educaula, 2009. (Col·lecció Educació 62), ISBN 978-84-92672-28-8

Torres, Màrius, *Com un foc invisible...*, 1a ed. 2009, Barcelona: Educaula, 2009. (Col·lecció Educació 62), ISBN 978-84-92672-14-1

Webs

<http://www.enciclopedia.cat>

<http://www.lletra.uoc.edu/ca/autors>

<http://www.lletra.uoc.edu/ca/obra>

<http://www.lletra.uoc.edu/ca/periode>

<http://www.lletra.uoc.edu/ca/premi/jocs-florals>

<http://www.mallorcaweb.com>

<http://www.xtec.cat/ausias>

<http://www.xtec.cat/~malons22/trobadors/trobadors.htm>

<http://vallfogona.usuaris.net/>

Annexos

Annex 1

“En una de les visites pastorals que el bisbe efectuà a Vallfogona, fou molt ben rebut i molt ben tractat per part del Rector tant que en lloc de passar-hi un parell de dies com tenia propòsit, el bisbe s'hi passà tota una setmana. Quan se n'anà el Rector l'acomiadà amb gran atenció i gentilesa i així que hagué caminat deu passes el Rector exclamà: "Adéu porc". El bisbe es girà indignat i demanà explicacions al Rector, que li contestà que tenia recollits uns diners per poder comprar un porcell, criar-lo i, per poder-lo ben festejar, se'ls havia gastats i restaria per tant sense porc. El bisbe donà al Rector els diners necessaris perquè pogués comprar un porcell i criar porcs.”

Pere Serafí

Annex 2

Al cim d'un promontori que domina
les ones de la mar,
quan l'astre rei cap al ponent declina,
me'n pujo a meditar.

Amb la claror d'aqueixa llàntia encesa
contemplo mon no-res;
contemplo el mar i el cel, i llur grandesa
m'aixafa com un pes.

Eixes ones, mirall de les estrelles,
me guarden tants records,
que em plau reveure tot sovint en elles
mos somnis que són morts.

[...]

A la vida o al cor quelcom li prenen
les ones que se'n van;
si no tinc res, les ones que ara vénen,
digueu-me: què voldran?

Amb les del mar o ab les del temps un dia
tinc de rodar al fons;
per què, per què, enganyosa poesia,
m'ensenyes de fer mons?

Per què escriure més versos en l'arena?
Platja del mar dels cels,
quan serà que en ta pàgina serena
los escriuré ab estels?

Flor de calvari, Jacint Verdaguer

Annex 3

“¿No heu sentit mai els enamorats com parlen? Semblen uns encantats que no saben lo que's diuen. Fan un parlar tot trencat entre la llum abundant de les mirades i la plenitud del pit bategant. I aixís les llurs paraules són com flors. Perquè, abans l'amor no parla, ¡quin bull de vida en totes les branques del sentit! Quin voler dir els ulls... i quan s'encreuen ardentes les mirades, quin silenci! No vos heveu trobat mai en un bosc molt gran, amb aquella quietud plena de vida, que sembla una adoració de tota la terra? Doncs així adoren les ànimes dels enamorats en el brill silenciós de les mirades. I en brolla per fi una música animada, ¡oh meravella! una paraula. Quina? Qualsevulla; però com que porta tota l'ànima del terrible silenci que l'ha infantada, siga quina siga, proveu de sotjar-ne'l sentit; debades: no arribareu mai al fons, i vos espantareu de l'infinit que porta en les entranyes.”

Elogi de la paraula, Joan Maragall

Annex 4

“El que passa a Barcelona amb la gent de diners, no passa enlloc del món. És vergonyós veure tota una classe desinteressar-se dels seus deures socials. Si no serviu per fomentar la cultura, per protegir la creació artística, per donar lloc a l’eflorescència superior de l’ànima d’un poble, per a què serviu, doncs?”

El Poble Català, Josep Pous i Pagès

Annex 5

Els núvols passen baixos, amb endemigs de blau:

de sota els arbres puja, brandant, boira suau:

es mesclen els alens del cel i de la terra.

Volts de Nadal (El cor quiet), Josep Carner

Annex 6

Ara que estic al llit

malalt,

estic força content.

- Demà m’aixecaré potser,

i heus aquí el que m’espera:

Unes places lluent de claror,

i unes tanques amb flors

sota el sol,

sota la lluna al vespre;

i una noia que porta la llet

que té un caper lleuger

i duu un davantalet

amb unes vores fetes de puntes de coixí,

i una rialla fresca.

I encara aquell vailet que cridarà el diari,

i que puja als tramvies

i els baixa

tot corrent.

I el carter

que si passa in o em deixa cap lletra m'angoixa

perquè no sé el secret

de les altres que porta.

[...]

I vosaltres amics,

perquè em vindreu a veure

i ens mirarem feliços.

[...]

- Vosaltres restareu,

per veure el bo que és tot:

i la Vida

i la Mort.

Tot l'enyor de demà, Joan Salvat-Papasseit

Annex 7

[...] Veia que tots aquests anys que tan erms em semblaven m'havien fet donar el rendiment que era potser la millor feina que podia fer en aquest planeta lamentable. Veia que no era inútil, i que potser la meua vida hauria estat de més profit per al meu país que si hagués estat un “médico-práctico”, més o menys militaritzat, més o menys exiliat.

Màrius Torres

Annex 8

Pels ulls conec, i estimo, i crec, i sé
i puc sentir i tocar i escriure i créixer
fins a l'altura màgica del gest,
ara que el gest se'm menja mitja vida
i en cada mot vull que s'hi senti el pes
d'aquest cos feixuguíssim que no em serva.

(v.7-13) *Quadern de vacances*, Miquel Martí i Pol

Annex 9

“Els mestres espigolem i remenem. Recollim d'aquí i d'allà històries per contar, llibres per recomanar, projectes que despertin les ganes d'aprendre... Guardem amb zel aquelles experiències que ens han donat bon resultat, les revisem i les tornem a aplicar una vegada corregits els errors. Som com acurats drapaires de realitats i somnis.”

Les coses petites. Escola catalana (2004), Lola Casas

Entrevista a l'escriptora Lola Casas

1. Quan va començar a escriure?

- Vaig començar des que treballa de mestra. També quan assistia a festes populars del lloc on visc. De fet, un dia em vaig plantejar de portar els meus poemes a un editor. A aquest li va agradar el meu treball i va editar tots els meus escrits. Al principi em va semblar una mica estrany, però al final vaig quedar molt satisfeta.

2. Quines varen ser les seves motivacions per escriure?

- No tinc cap motivació en especial per escriure poemes, simplement escric perquè m'agrada. Si n'hagués de dir una seria els nens.

3. La seva poesia té alguna relació amb la seva professió?

- Evidentment, els temes que tracto són relacionats amb l'escola i la infància.

4. Quina finalitat vol donar als seus escrits?

- El que procuro és no donar efectes pedagògics als escrits, ja que aquests desvirtuen la poesia.

5. Creu que la societat actual, tant adults com nens, comprenen la seva passió?

- Sí, perfectament. Els poemes i endevinalles són senzills i fàcils d'entendre. Sempre intento que no sembli estranya i que agradi a tothom.

6. La seva obra va dedicada a la joventut. Quins creu són els temes que més interessin?

- Els temes quotidians reflectits en qualsevol cosa (el cel, un hort...). *"La poesia brota del què es té i el què es viu."*

7. Què recomanaria als joves lectors d'avui dia?

- Llegir molt. La lectura ha de ser voluntària i lliure, no ha de ser cap obligació ni res que se li assembli. I sobretot, ha de ser divertida.

8. Com deia Joan Maragall, la poesia ha de ser “sincera, pura i espontània”. Creu que la seva compleix aquests requisits?

- Sincera, sí. I espontània també. Pura és una paraula massa gran i no entenc gaire bé el seu significat en l'àmbit de la poesia.

9. Quina és la seva obra preferent?

- Totes. No n'hi ha cap que m'agradi més que una altre. I a més, vull remarcar que em considero més com una mestra que no pas poetessa.

10. Alguna anècdota interessant de la seva vida?

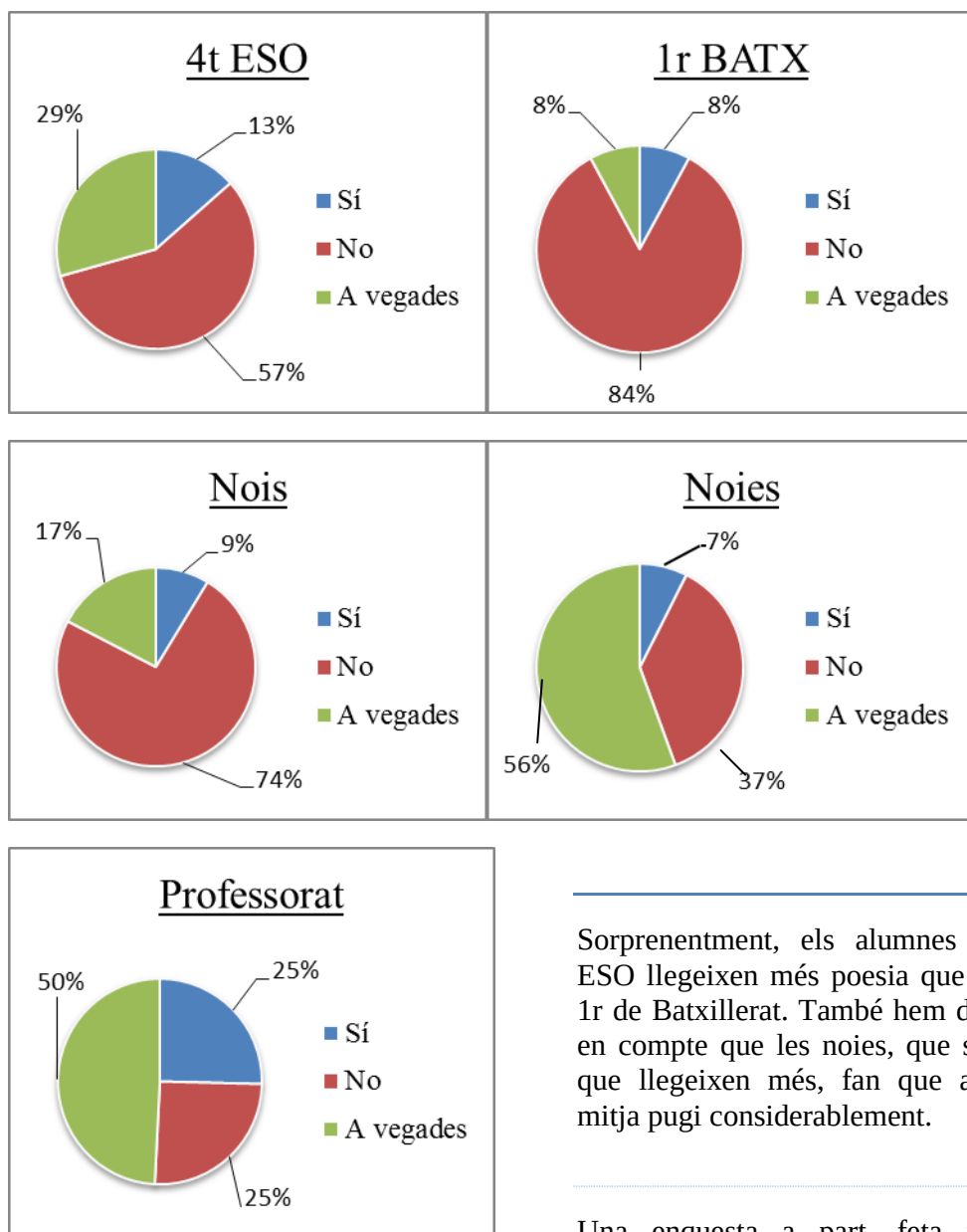
- Doncs que fa un temps (un quant anys) m'escriu amb Angèlica Huston. A vegades, quan em contesta, porto alguna carta a la classe i entre tots (els alumnes i jo) la intentem traduir.

11. Té algun poeta “model”?

- No en tinc cap. Un escriu el què veu i el què vol, no el què senten els altres. Tot i així, sempre m'han agradat les poesies de Papasseit.

Resultat de les enquestes

1. Llegeixes poesia¹⁰?

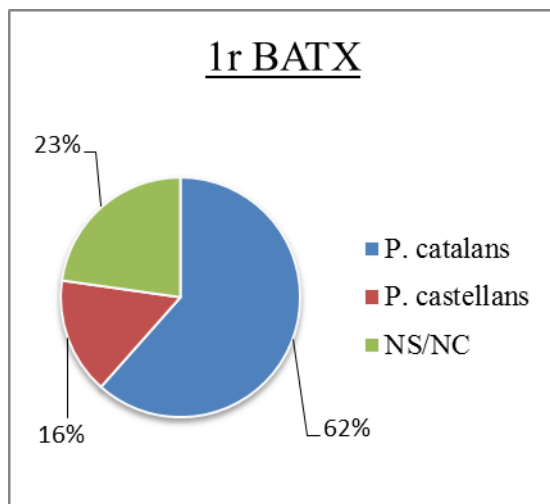
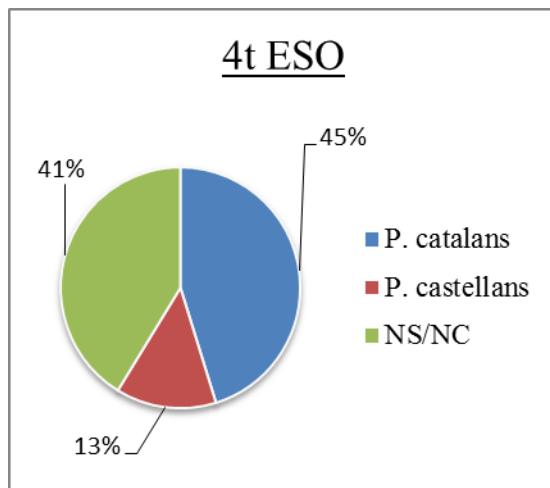

Sorprenentment, els alumnes de 4t ESO llegeixen més poesia que els de 1r de Batxillerat. També hem de tenir en compte que les noies, que són les que llegeixen més, fan que aquesta mitja pugi considerablement.

Una enquesta a part, feta per al professorat del nostre institut, ens mostra que el 50% dels professors llegeix poesia de tant en tant (aquesta enquesta es va fer majoritàriament a professors de llengua i literatura).

¹⁰ N° d'alumnes de 4t ESO: 27. N° alumnes 1r de BATX: 32. N° de professors: 5.

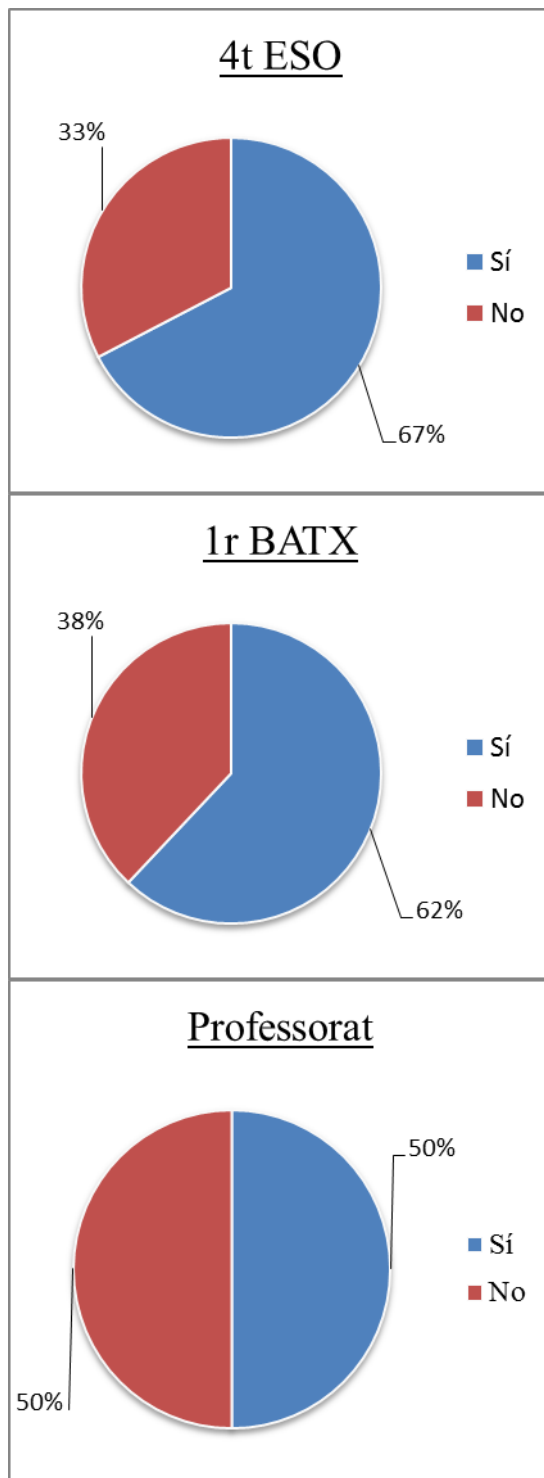
2. Coneixes algun poeta?

En aquesta pregunta els alumnes havien de demostrar un coneixement teòric de la poesia. Òbviament, els alumnes de 1r que cursen l'assignatura de Llengua i literatura catalanes coneixen més poetes catalans que qualsevol altre alumne de 4t.

Tot i així, podem observar positivament que els alumnes de 4t coneixen més poetes catalans que no pas castellans, fet que demostra un interès més que considerable per l'assignatura.

3. Creus que es pot viure sense poesia?

Amb la intenció de valorar positivament qualsevol de les respostes obtingudes, els vam preguntar si creien que es pot viure sense poesia.

La majoria dels alumnes de 4t pensen que sí, que es pot viure perfectament sense poesia. Passa igual amb els alumnes de 1r; els dos cursos presenten un percentatge del 62% i 67% respectivament, afirmant que la poesia no és important per a ells però que potser per a les persones que s'hi dediquin exclusivament sí que els és important.

Pel que fa als professors, observem una gran contrarietat, ja que la meitat d'ells pensen que la poesia és molt important, que "aquesta és la vida¹".

1. Resposta a l'enquesta realitzada a Mª Olga García.